

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 26.11.2019 № 33-1

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів
субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на
забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої
освіти "Нова українська школа"**

Київ 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ/АБРЕВІАТУР	3
ПРЕАМБУЛА	5
ВСТУП	7
I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ, СУЧАСНОЇ ТА ДОСТУПНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ "НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА"	8
1.1. Основні засади надання субвенції.....	8
1.2. Законодавче врегулювання повноважень центральних та місцевих органів влади в частині створення умов для здобуття освіти	9
1.3. Нормативно-правове врегулювання стандартів початкової освіти та умов навчання	10
1.4. Порядок та умови надання субвенції.....	14
1.5. Нормативно-організаційне забезпечення виконання Порядку та умов № 237.....	15
II. ОБГРУНТОВАНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ СУБВЕНЦІЇ.....	20
III. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ.....	23
3.1. Повнота і своєчасність перерахування та використання коштів субвенції.....	23
3.2. Законність та ефективність використання коштів субвенції.....	26
3.2.1. Неefективне використання бюджетних коштів	27
3.2.2. Порушення законодавства з питань публічних закупівель та інші недоліки при здійсненні закупівель	31
3.2.3. Порушення законодавства з питань виконання договірних зобов'язань	35
3.2.4. Порушення законодавства та інші недоліки при веденні бухгалтерського обліку.....	38
3.2.5. Інші недоліки при управлінні бюджетними коштами.....	39
IV. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ	41
ВИСНОВКИ.....	45
ПРОПОЗИЦІЇ.....	45
ДОДАТКИ	54

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ/АБРЕВІАТУР

БКУ	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456
ГКУ	Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436
ДБН В.2.2-3:2018	ДБН В.2.2-3:2018 "Будинки і споруди. Заклади освіти", затверджені наказом Мінрегіону від 25.04.2018 № 106
Держстандарт № 87	Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87
ДСанПіН 5.5.2.008-01	Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63
ДСанПіН 5.5.6.012-98	Державні санітарні правила і норми безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 30.12.1998 № 12
ДСанПіН 5.5.6-138-2007	Державні санітарні норми і правила "Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей", затверджені наказом МОЗ від 18.01.2007 № 13 (zareestrovaniy u Min'yosti 30.01.2007 za № 77/13344)
ДСТУ ENV 1729-2:2004	ДСТУ ENV 1729-2:2004 "Меблі. Стільці та столи для навчальних закладів. Частина 2. Вимоги безпеки та методи випробування"
ДСТУ ГОСТ 22046:2004	ДСТУ ГОСТ 22046:2004 "Меблі для навчальних закладів. Загальні технічні умови"
Закон № 586	Закон України від 09.04.1999 № 586 "Про місцеві державні адміністрації"
Закон № 651	Закон України від 13.05.1999 № 651 "Про загальну середню освіту"
Закон № 851	Закон України від 22.05.2003 № 851 "Про електронні документи та електронний документообіг"
Закон № 922	Закон України від 25.12.2015 № 922 "Про публічні закупівлі"
Закон № 996	Закон України від 16.07.1999 № 996 "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"
Закон № 1704	Закон України від 05.11.2009 № 1704 "Про будівельні норми"
Закон № 1315	Закон України від 05.06.2014 № 1315 "Про стандартизацію"

Закон № 2145	Закон України від 05.09.2017 № 2145 "Про освіту"
Закон № 2736	Закон України від 02.12.2010 № 2736 "Про загальну безпечність нехарчової продукції"
ЗЗСО	заклади загальної середньої освіти
Інструкція № 687	Інструкція з підготовки бюджетних запитів, затверджена наказом Мінфіну від 06.06.2012 № 687 (zareєстрований у Мін'юсті 26.06.2012 за № 1057/21369)
ККУ	Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341
Концепція НУШ	Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р
Методичні рекомендації № 283	Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи, затверджені наказом МОН від 23.03.2018 № 283
НУШ	Нова українська школа
План заходів № 903	План заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа", затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 903-р
Положення № 601	Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затверджене наказом МОН від 20.07.2004 № 601 (zareєстрований у Мін'юсті 09.09.2004 за № 1121/9720)
Порядок № 1219	Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну від 29.12.2015 № 1219 (zareєстрований у Мін'юсті 16.01.2016 за № 85/28215)
Порядок та умови № 237	Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа", затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237
Постанова № 130	Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 130 "Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" у 2019 році"

Постанова № 237	Постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237 "Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа"
Примірний перелік № 137	Примірний перелік засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи, затверджений наказом МОН від 13.02.2018 № 137
Програма Уряду	Програма діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена постановою Верховної Ради України від 04.10.2019 № 188
Типовий перелік комп'ютерного обладнання № 1440	Типовий перелік комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної освіти, затверджений наказом МОН від 02.11.2017 № 1440 (до змін, внесених наказом МОН від 30.05.2019 № 752)
Типові переліки № 364	Типові переліки навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів (2-ге видання, доповнене), затверджені наказом МОН від 20.06.2002 № 364 (наказ втратив чинність згідно з наказом МОН від 05.11.2019 № 1394)
Цілі сталого розвитку до 2030 року	Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722
ЦКУ	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435

ПРЕАМБУЛА

Підстава для здійснення аудиту ефективності: стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 і 15 Закону України від 02.07.2015 № 576 "Про Рахункову палату", План роботи Рахункової палати на 2019 рік, доручення заступника Голови Рахункової палати Майснера А. В. від 12.03.2019 № 18-15.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо обґрунтованості планування, розподілу, своєчасності і повноти перерахування, ефективності та законності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа".

Предмет аудиту: кошти державного бюджету за КПКВК 2211230 "Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа"" та кошти місцевих бюджетів, спрямовані на засадах співфінансування; нормативно-правові, розпорядчі акти та інші документи, які регламентують порядок планування, надання та використання коштів

субвенції; статистична, фінансова, бюджетна звітність та інша інформація про стан надання та використання коштів субвенції.

Масштаб аудиту: аналіз правильності визначення та розподілу, своєчасності і повноти перерахування та використання коштів субвенції у 2018 році – 1369,1 млн грн, у 2019 році – 1215,0 млн грн, у тому числі з проведенням перевірки законності та ефективності використання в регіонах 132,3 млн гривень.

Об'єкти контролю: Міністерство освіти і науки України; у **Дніпропетровській області** – департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради; відділ освіти виконкому Сакаганської районної у місті Кривий Ріг ради; у **Донецькій** (на території, підконтрольній українській владі) – управління освіти Краматорської та відділ освіти Слов'янської міських рад, Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; у **Київській** – відділи освіти Броварської та Києво-Святошинської районних державних адміністрацій, управління освіти і науки Броварської міської ради; у **Львівській** – відділи освіти Городоцької, Жовківської, Пустомитівської та Яворівської районних державних адміністрацій; в **Одеській** – комунальний заклад вищої освіти "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради"; комунальні установи "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району м. Одеси", "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси" і "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси"; відділи освіти Ізмаїльської та Чорноморської міських рад; управління освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації; у **Сумській** – управління освіти і науки Сумської міської ради; у **Харківській** – управління освіти адміністрацій Московського та Шевченківського районів Харківської міської ради, відділ освіти Харківської районної державної адміністрації, управління освіти, культури і туризму Дергачівської районної державної адміністрації; у **Хмельницькій** – Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради; у **м. Києві** – управління освіти Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації.

Надсилання запитів до 24 обласних державних адміністрацій, Київської міської державної адміністрації, громадської організації "Київська міська організація "Батьки SOS".

Критерії оцінки:

1) **продуктивності** – встановлення співвідношення між результатами діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів і використаними для досягнення таких результатів коштами бюджету;

2) **економності** – встановлення стану досягнення розпорядником та одержувачем таких коштів запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

3) **результативності** – встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів запланованим результатам.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: 2018 рік та 9 місяців 2019 року.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що встановлюють порядок визначення, надання, розподілу та використання коштів субвенції; методів організації роботи об'єктів аудиту щодо забезпечення ефективного планування та використання коштів субвенції; результатів діяльності об'єктів аудиту щодо розподілу та використання коштів субвенції; показників статистичної, фінансової, бюджетної звітності, що стосується предмета аудиту; матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань тощо; отримання пояснень посадових осіб об'єктів аудиту; обстеження придбаних товарно-матеріальних цінностей.

Перелік закладів, в яких здійснювалося обстеження придбаних товарно-матеріальних цінностей, наведено у **Додатку 1**.

ВСТУП

В Україні на початок 2018/2019 навчального року функціонувало 15,4 тис. ЗЗСО, в них 85,5 тис. 1–4 класів, в яких навчалося 1,7 млн дітей¹.

У 2018 році розпочато реформу загальної середньої освіти "Нова українська школа", метою якої визначено впровадження компетентнісного навчання шляхом формування у школяра ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; математична компетентність; компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти². Для досягнення цієї мети МОН запроваджено новий підхід до організації освітнього середовища, яке сприятиме вільному розвитку творчої особистості дитини.

Для реалізації таких заходів у державному бюджеті на 2018 і 2019 роки передбачено окрему субвенцію місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа". За цією субвенцією заплановано закупівлю дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів; підготовку тренерів-педагогів, супервізорів, а також підвищення кваліфікації директорів (заступників директорів), вчителів (асистентів вчителів) шкіл, фахівців

¹ Статистична звітність "Зведений звіт денних закладів загальної середньої освіти", Форма № 76-РВК (річна).

² Стаття 12 Закону № 2145.

інклюзивно-ресурсних центрів; проведення супервізії. Засоби навчання та обладнання закуповуватимуться на засадах співфінансування з місцевого бюджету.

Цілями сталого розвитку на період до 2030 року визначено, зокрема, забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення до навчання впродовж усього життя для всіх.

Втілення програми "Нова українська школа" на засадах дитиноцентризму, педагогіки партнерства, компетентнісного орієнтовного навчання, що базується на цінностях, та створення безпечного, комфортного, сучасного та інклюзивного освітнього середовища передбачено Програмою Уряду.

Зважаючи на значущість питань, пов'язаних із реформою загальної середньої освіти, проведення аудиту за цією тематикою є актуальним.

Зазначений аудит проведено вперше.

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ, СУЧАСНОЇ ТА ДОСТУПНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ "НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА"

1.1. Основні засади надання субвенцій

Згідно зі статтею 53 Конституції України кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах.

Суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, регулює Закон № 2145. До засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності віднесено, зокрема, забезпечення якості освіти та освітньої діяльності; єдність навчання, виховання та розвитку.

Правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти визначає Закон № 651³. Згідно з частиною шостою статті 78 Закону № 2145 фінансування здобуття повної загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, у тому числі шляхом надання освітніх субвенцій місцевим бюджетам, коштів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

Концепцією НУШ передбачено проведення протягом 2017–2029 років докорінної та системної реформи загальної середньої освіти за десятима напрямками, серед яких ухвалення нових державних стандартів загальної середньої освіти, розроблених з урахуванням компетентностей, необхідних

---

³ Відповідно до частини першої статті 3 Закону № 651 загальна середня освіта – це цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності.

для успішної самореалізації особистості, та створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, вчителів і батьків.

Реалізацію таких заходів передбачено здійснити за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством. **Обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів**, необхідних для реалізації Концепції НУШ, **передбачено визначати щороку з урахуванням можливостей державного і місцевих бюджетів**, розміру міжнародної технічної допомоги.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 89 та пункту 2 частини першої статті 90 БКУ видатки на загальну середню освіту віднесено до видатків, що здійснюються з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, а також з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів.

Крім того, пунктом 6 частини першої статті 97 БКУ встановлено можливість надання з державного бюджету місцевим бюджетам освітньої та інших субвенцій. Напрямами спрямування освітньої субвенції згідно зі статтею 103² БКУ визначено оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників, а також оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів у разі утворення на кінець року залишків коштів за освітньою субвенцією. У держбюджетах на 2018 і 2019 роки передбачено спрямування місцевим бюджетам субвенції на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа".

Отже, правові підстави для спрямування з державного бюджету субвенції, яка досліджується, визначено.

1.2. Законодавче врегулювання повноважень центральних та місцевих органів влади в частині створення умов для здобуття освіти

Згідно зі статтею 62 Закону № 2145 до органів управління у сфері освіти належать, зокрема, **Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; органи місцевого самоврядування.**

Кабінет Міністрів України відповідно до статті 63 Закону № 2145, зокрема, вживає заходів щодо забезпечення конституційного права кожної особи на освіту; забезпечує проведення державної політики у сфері освіти; затверджує стратегію розвитку освіти України; забезпечує рівні умови розвитку закладів освіти всіх форм власності; затверджує державні пріоритети з підготовки фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів у розрізі галузей знань.

Статтею 64 Закону № 2145 визначені повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, який, зокрема, забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки; здійснює нормативно-правове забезпечення функціонування системи освіти в межах повноважень, визначених законом; затверджує стандарти освіти та оприлюднює їх на своєму офіційному вебсайті; формує пропозиції про обсяг освітніх субвенцій, державного фінансування середньої, професійної, вищої

освіти та стипендійного фонду; розподіляє освітні субвенції та державне фінансування середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та стипендійний фонд закладів освіти, що перебувають у сфері його управління; надає методичні рекомендації щодо освітньої діяльності та управління закладами освіти; затверджує типові освітні програми.

Положення про Міністерство освіти і науки України затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 (зі змінами).

Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі загальної середньої освіти визначені у статті 37 Закону № 651. Зокрема, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у галузі загальної середньої освіти в межах їх компетенції створюють умови для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти та розвитку закладів освіти усіх форм власності.

Згідно зі статтею 13 Закону № 586 до відання місцевих державних адміністрацій у межах і формах, визначених Конституцією і законами України, належить вирішення питань, зокрема, освіти. Відповідно до статті 18 Закону № 586 місцева державна адміністрація, зокрема, здійснює фінансування підприємств, установ та організацій освіти. Також місцева державна адміністрація реалізовує державну політику в галузі освіти; виконує програми щодо обов'язковості повної загальної середньої освіти, здійснює загальне керівництво закладами освіти, що належать до сфери її управління, їх матеріально-фінансове забезпечення; вживає заходів до збереження мережі закладів освіти та розробляє прогнози її розвитку, враховує їх при розробці проєктів програм соціально-економічного розвитку (стаття 22 Закону № 586).

Отже, повноваження центральних та місцевих органів влади в частині створення умов для здобування освіти дітьми законодавчо врегульовано.

1.3. Нормативно-правове врегулювання стандартів початкової освіти та умов навчання

Планом заходів № 903 передбачено, зокрема, розроблення та розгляд Кабінетом Міністрів України Державного стандарту початкової освіти; розроблення типових освітніх програм початкової освіти; розроблення, апробування та запровадження навчальних програм на основі нового Державного стандарту початкової освіти; розроблення стандартів педагогічної діяльності вчителя і вчителя—предметника закладу загальної середньої освіти; підготовку нових підручників та інших навчальних матеріалів; удосконалення навичок вчителів початкової школи; створення нового освітнього середовища шляхом, у тому числі, облаштування шкіл меблями, обладнанням і дидактичними матеріалами, необхідними для впровадження компетентнісного навчання.

Держстандартом № 87⁴, який затверджено на виконання Плану заходів № 903, визначено вимоги до обов'язкових результатів навчання та

---

⁴ У редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688.

ключових компетентностей здобувачів освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження у базовому навчальному плані початкової освіти.

Пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 встановлено, що Держстандарт № 87 застосовується з 1 вересня 2018 року для учнів, які навчаються за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти.

Довідково. Згідно з частиною другою статті 30 Закону № 651 виконання Державних стандартів початкової, базової і профільної загальної середньої освіти є обов'язковим для закладів освіти, що забезпечують здобуття відповідної освіти.

Держстандартом № 87 також встановлено вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти з поділом на 1-2 та 3-4 класи за **дев'ятьма освітніми галузями**: мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, інформативна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, мистецька, фізкультурна. Ці освітні галузі віднесені до інваріативного⁵ (обов'язкового) складника навчання. Держстандарт № 87 є основою для розроблення типових та інших освітніх програм.

Наказами МОН від **21.03.2018 № 268** та від **27.12.2018 № 1461** затверджено **типові освітні програми** для 1-2 і 3-4 класів, розроблені під керівництвом Савченко О. Я. та Шияна Р. Б. Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської держадміністрацій, керівників ЗЗСО зобов'язано забезпечити необхідні умови для реалізації змісту цих освітніх програм.

У цих програмах визначено загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти, зміст і структуру початкової освіти, погодинне співвідношення між зазначеними дев'ятьма освітніми галузями за роками навчання (1, 2, 3, 4 класи), а також гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти і загальну щорічну кількість годин.

Згідно з частиною другою статті 44 Закону № 651 **вимоги до матеріально-технічної бази ЗЗСО** визначаються відповідними будівельними і санітарно-гігієнічними нормами і правилами, а також типовими переліками обов'язкового навчального та іншого обладнання (у тому числі корекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури.

Типові переліки навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів (2-ге видання, доповнене) затверджені наказом МОН від 20.06.2002 № 364, Типовий перелік комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної освіти – наказом МОН від 02.11.2017 № 1440.

Цими наказами МОН передбачено, що організація оснащення загальноосвітніх навчальних закладів має здійснюватися згідно з Типовими

---

⁵ Відповідно до пункту 25 Держстандарту № 87 **інваріативний** складник є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від їх підпорядкування і форми власності. Виключення з інваріативного складника будь-якої з освітніх галузей є неприпустимим, оскільки порушуються принципи цілісності початкової освіти і наступності з базовою загальною середньою освітою.

переліками № 364 та під час оснащення закладів освіти необхідно керуватися Типовим переліком комп'ютерного обладнання № 1440.

Будівельні і санітарно-гігієнічні норми встановлені в ДСанПіН 5.5.2.008-01, ДСанПіН 5.5.6-138-2007, ДСанПіН 5.5.6.012-98, ДСТУ ГОСТ 22046:2004, ДСТУ ENV 1729-2:2004, ДБН В.2.2-3:2018.

Відповідно до Закону України від 24.02.1994 № 4004 "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" **державні санітарні норми та правила (ДСанПіН) обов'язкові для виконання нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади**, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, що встановлюють медичні вимоги безпеки щодо середовища життєдіяльності та окремих його факторів, недотримання яких створює загрозу здоров'ю і життю людини та майбутніх поколінь, а також загрозу виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб та масових неінфекційних захворювань (отруєнь) серед населення.

Довідково. Постановами Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63 передбачено, що ДСанПіН 5.5.2.008-01 є обов'язковим для виконання документом, що регламентує безпечні для здоров'я дітей і підлітків умови навчання та виховання, які сприяють підвищенню їх працездатності протягом навчального дня, тижня, року, поліпшують психофізіологічний розвиток та зміцнюють здоров'я дитини; від 30.12.1998 № 12 – ДСанПіН 5.5.6.012-98 є обов'язковим для виконання документом, що визначає критерії безпеки та нешкідливості для здоров'я дітей і вимоги щодо відповідності віковим морфофункціональним і психофізіологічним особливостям дітей, сприяє їх гармонійному розвитку і забезпеченню оптимальних умов життєдіяльності.

На сьогодні ці санітарні норми і правила є застарілими, оскільки містять посилання на нормативно-правові акти, які вже втратили чинність, і потребують узгодження із чинним законодавством.

Відповідно до статті 1 Закону № 1704 **будівельні норми (ДБН) – це нормативний акт технічного характеру, що встановлює обов'язкові вимоги до об'єкта нормування у будівництві.**

Водночас норми, встановлені в ДБН В.2.2-3:2018 "Будинки і споруди. Заклади освіти", не враховують нових підходів до організації освітнього середовища, яке має сприяти вільному розвитку творчої особистості дитини, що передбачено в Концепції НУШ, Держстандарті № 87 та Методичних рекомендаціях № 283.

Зокрема, Методичними рекомендаціями № 283 передбачено організацію освітнього простору навчального кабінету через вісім осередків⁶, а також використання одномісних столів і стільців, які забезпечуватимуть швидку трансформацію для групової роботи.

При цьому у ДБН В.2.2-3:2018 не ураховано необхідності проектування таких осередків з можливістю трансформування меблів, проте зазначено, що

---

⁶ Осередки навчально-пізнавальної діяльності з відповідними меблями; для гри, оснащені настільними іграми, інвентарем для рухливих ігор; художньо-творчої діяльності з полицями для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт; відпочинку з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям; вчителя, оснащений столом, стільцем, комп'ютером, полицями/ящиками, шафами для зберігання дидактичного матеріалу тощо; змінні тематичні осередки, в яких розміщуються дошки/фліпчарти/стенди тощо; куточок живої природи; дитяча класна бібліотечка.

площа на одного учня в класних приміщеннях ЗЗСО має становити не менше 2,4 м².

У Положенні № 601, яке визначає загальні та спеціальні вимоги до матеріально-технічного оснащення кабінетів згідно з санітарно-гігієнічними правилами та нормами і дотримання вимог якого є обов'язковим при організації кабінетів у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від типу та форми власності, також не встановлено вимог до організації освітнього простору з урахуванням Концепції НУШ.

Довідково. Положення № 601 потребує актуалізації, оскільки містить посилання на державний стандарт освіти і будівельні норми, які вже втратили чинність.

Щодо **державних стандартів (ДСТУ)**. Закон № 2736 установлює, що виробники зобов'язані вводити в обіг лише безпечну продукцію (стаття 4); доказом безпечності продукції є її відповідність національним стандартам, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами (стаття 5).

До Переліку національних стандартів, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами та є доказом безпечності нехарчової продукції, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.02.2018 № 241, стандарти ДСТУ ГОСТ 22046:2004 та ДСТУ ENV 1729-2:2004 не включені.

Згідно з частиною другою статті 23 Закону № 1315 національні стандарти та кодекси усталеної практики **застосовуються на добровільній основі, крім випадків, якщо обов'язковість їх застосування встановлена нормативно-правовими актами.**

Закон № 651 не містить **положення про обов'язковість застосування національних стандартів та кодексів.** Не передбачено таких положень і в проекті Закону про повну загальну середню освіту, зареєстрованому у Верховній Раді України 29.08.2019 за № 901.

ДСТУ ГОСТ 22046:2004 (розроблений на підставі міждержавного стандарту ГОСТ 22046-2002 "Мебель для учебных заведений. Общие технические условия") надано чинність наказом Держспоживстандарту від 05.07.2004 № 131, ДСТУ ENV 1729-2:2004 затверджено наказом Держспоживстандарту від 15.11.2004 № 257.

Довідково. У пункті 5 міждержавного стандарту ГОСТ 22046-2002 передбачено, що меблі для навчальних закладів мають відповідати вимогам цього стандарту.

Водночас Міждержавною радою по стандартизації, метрології і сертифікації 19.12.2016 прийнято ГОСТ 22046-2016 "Мебель для учебных заведений. Общие технические условия" замість ГОСТу 22046-2002, тобто ДСТУ ГОСТ 22046:2004 потребує перегляду.

Отже, відповідно до Плану заходів № 903 стандартизовано вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів початкової освіти. Водночас державні стандарти, будівельні та санітарні норми і правила, які встановлюють вимоги до облаштування навчальних приміщень, містять застарілі норми та такі, що не узгоджуються з новими підходами до організації сучасного освітнього середовища, як це передбачено Концепцією НУШ.

1.4. Порядок та умови надання субвенції

Постановою № 237 затверджено **Порядок та умови № 237**. Підготовку проекту цієї постанови здійснювало МОН. Постанову № 237 прийнято з порушенням терміну, визначеного частиною другою статті 97 БКУ.

Пунктом 3 постанови № 237 обласні державні адміністрації зобов'язано здійснити розподіл субвенції між обласним бюджетом, бюджетами районів, міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад. У пункті 13 Порядку та умов № 237 встановлені критерії розподілу обласними державними адміністраціями субвенції (з урахуванням кількості класів, учнів 1-4 класів і початкових шкіл).

У додатках до постанов № 237 та № 130 розподілено обсяг субвенції між обласними бюджетами та бюджетом міста Києва.

Довідково. Згідно з частиною третьою статті 97 БКУ у державному бюджеті затверджується обсяг міжбюджетних трансфертів окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів. Всупереч цьому додаток 7 до законів про держбюджет на 2018 та 2019 роки не містить розподілу субвенції, що досліджується, між місцевими бюджетами.

У постанові № 237 не передбачено розподілу субвенції між районами у місті Києві для Київської міської державної адміністрації, чим не забезпечено створення Кабінетом Міністрів України та МОН умов для дотримання КМДА при розподілі коштів між районами міста принципу справедливості і неупередженості бюджетної системи України, визначеного в БКУ, який будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

Довідково. Розпорядженнями КМДА від 23.05.2018 № 869 та від 04.04.2019 № 611 здійснено розподіл субвенції між десятьма районними в місті Києві державними адміністраціями та департаментом освіти і науки.

Пунктом 4 постанови № 237 визначено, що закупівля дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, мультимедійного контенту для ЗЗСО та їх доставка здійснюються на засадах співфінансування. Такі умови встановлені для закладів, розташованих у містах обласного значення, районах та об'єднаних територіальних громадах, у селах (селищах), що мають статус гірських населених пунктів, та в населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, крім ЗЗСО, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету.

Умови щодо закупівлі КМДА дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання на засадах співфінансування з бюджету міста Києва постановою № 237 не визначено. При цьому БКУ, законами України від 21.05.1997 № 280 "Про місцеве самоврядування в Україні", від 15.01.1999 № 401 "Про столицю України – місто-герой Київ" переваги для бюджету м. Києва в частині співфінансування з місцевого бюджету видатків державного бюджету не передбачено.

Таким чином, МОН на етапі розроблення та Кабінетом Міністрів України на етапі розгляду та ухвалення постанови № 237 не забезпечено дотримання щодо бюджету міста Києва встановленого БКУ принципу єдності бюджетної системи України, згідно з яким така єдність

забезпечується, зокрема, єдиною правовою базою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдністю порядку виконання бюджетів.

Також бюджетним законодавством не встановлено поняття та конкретних джерел співфінансування коштів місцевих бюджетів (власні доходи чи трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам) для закупівлі дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, мультимедійного контенту або заборони щодо спрямування на засадах співфінансування на цю ціль коштів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Не врегульовано порядок та умови спрямування субвенції у разі недотримання місцевими органами виконавчої влади/органами місцевого самоврядування умов співфінансування, чим створено ризики фінансової незабезпеченості відповідних видатків з місцевих бюджетів.

Крім того, в Порядку та умовах № 237 не передбачено щомісячного інформування Казначейством Мінфіну і МОН про обсяги перерахування коштів місцевих бюджетів (на умовах співфінансування) та щоквартального інформування обласними і Київською міською державною адміністрацією МОН про використання коштів місцевих бюджетів (на умовах співфінансування). Такі вимоги встановлено лише щодо субвенції. Зазначене створює нормативно-правові підстави для нездійснення центральними органами виконавчої влади контролю за дотриманням співфінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів при здійсненні закупівлі та доставки товарно-матеріальних цінностей для ЗЗСО.

1.5. Нормативно-організаційне забезпечення виконання Порядку та умов № 237

У Порядку та умовах № 237⁷ визначено такі напрями спрямування субвенції:

1) закупівля дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів згідно з переліком, затвердженим МОН;

2) підготовка тренерів-педагогів, супервізорів, а також підвищення кваліфікації директорів, заступників директорів з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи у початковій школі (або структурному підрозділі іншого закладу освіти, що забезпечує початкову освіту); директорів, заступників директорів з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи, вчителів ЗЗСО, які є учасниками експерименту із запровадження проєкту Державного стандарту початкової освіти, інтегрованого курсу природничо-математичних дисциплін, електронних підручників; вчителів початкової школи; асистентів вчителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням; вчителів ЗЗСО (класів), в яких діти навчаються мовами національних меншин; вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів початкової школи; фахівців інклюзивно-ресурсних центрів;

---

⁷ Зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 130.

3) проведення супервізії⁸;

Довідково. За напрямами 2 і 3 передбачено спрямування коштів на оплату праці, проживання, харчування, проїзд, здійснення витрат на відрядження, придбання предметів та матеріалів навчання, послуг з їх підготовки, видання та тиражування тощо.

4) підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5-11 (12) класів загальної середньої освіти.

Довідково. За напрямами "підготовка тренерів-педагогів, супервізорів, а також підвищення кваліфікації директорів, заступників директорів, вчителів, асистентів вчителів, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів" та "проведення супервізії" на виконання вимог Порядку та умов № 237 наказами МОН від 15.01.2018 № 36, від 27.02.2018 № 208, від 13.12.2018 № 1392 затверджено типові освітні програми організації і проведення підготовки відповідних фахівців.

Підпунктом 1 пункту 4 Порядку та умов № 237 встановлено, що **субвенція спрямовується на закупівлю дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів згідно з переліком, затвердженим МОН.**

Наразі діють чотири накази МОН, якими затверджено переліки обладнання та засобів навчання для загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема, від 20.06.2002 № 364 (Типові переліки № 364); від 02.11.2017 № 1440 (Типовий перелік комп'ютерного обладнання № 1440); від 13.07.2017 № 1021 (Орієнтовний перелік засобів навчання в початковій школі); від 13.02.2018 № 137⁹ (Примірний перелік № 137).

Жоден з цих наказів не містить посилання на підпункт 1 пункту 4 Порядку та умов № 237 та не має у назві слів "перелік дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів".

Довідково. Наказ МОН від 02.11.2017 № 1440 видано на виконання частини другої статті 44 Закону № 651, згідно з якою вимоги до матеріально-технічної бази ЗЗСО визначаються відповідними будівельними і санітарно-гігієнічними нормами і правилами, а також типовими переліками обов'язкового навчального та іншого обладнання (в тому числі корекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури.

У наказах МОН від 13.07.2017 № 1021 та від 13.02.2018 № 137 зазначено, що ці акти видано з метою реалізації Концепції НУШ.

На запит Рахункової палати до МОН (лист від 11.07.2019 № 18-2053) щодо затверджених на виконання абзацу третього пункту 2 та абзацу другого пункту 4 Порядку та умов № 237 переліків, відповідальними особами МОН надано Примірний перелік № 137. Водночас в наказі МОН від 13.02.2018 № 137 немає жодних посилань про використання затвердженого примірного переліку при оснащенні навчальних кабінетів за рахунок коштів субвенції.

⁸ Професійна підтримка та спостереження супервізорів за роботою тренерів-педагогів, вчителів, асистентів вчителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням, директорів ЗЗСО, заступників директорів з навчально-виховної роботи (навчальної, виховної роботи) у початковій школі (або структурному підрозділі іншого закладу освіти, що забезпечує початкову освіту), фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо засвоєння ними певних компетенцій, наставництво, виправлення помилок, що виникли у роботі.

⁹ Про затвердження Примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи.

Серед зазначених вище наказів МОН, якими затверджено переліки, тільки наказ від 02.11.2017 № 1440 зареєстровано у Мін'юсті 15.01.2018 за № 55/31507. Відсутність такої реєстрації свідчить, що зазначені накази з урахуванням норм Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731, мають міжвідомчий характер, тобто є необов'язковими до виконання.

Довідково. Інформаційно-пошукова система "Ліга:Закон" не містить визначення понять "примірний", "типовий". Відповідно до Академічного тлумачного словника "примірний" – орієнтовний, приблизний¹⁰, "типовий" – зразок, стандарт для ряду однорідних явищ, фактів.¹¹ Поняття "типовий" і "примірний" розмежовує і Мін'юст. Так, пунктом 2.8 розділу II Порядку подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, затвердженого наказом Мін'юсту від 12.04.2005 № 34/5 та зареєстрованого у Мін'юсті 12.04.2005 за № 381/10661, визначено, що не допускається включення до одного розпорядчого документа структурних одиниць, якими затверджуються, змінюються або визнаються такими, що втратили чинність, нормативно-правові акти, які підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України, та акти, які не підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України, крім затвердження форм звітності та інструкцій щодо їх заповнення. Наприклад, типовий договір, типові положення тощо (підлягають державній реєстрації) та примірний договір, примірні положення тощо (не підлягають державній реєстрації) мають бути затверджені різними розпорядчими документами.

У Методичному коментарі до Примірного переліку № 137, підготовленому Державною науковою установою "Інститут модернізації змісту освіти", зазначено, що примірний перелік "є орієнтовним", "його позиції носять рекомендаційний, а не регламентований характер для користувачів". Також вказано, що "проєктуючи і моделюючи розвивальне освітнє середовище у кабінетах початкової школи, керівники і педагоги закладів освіти можуть обирати із даного переліку лише потрібне їм, доповнювати чи замінювати його позиції на інші за потребою".

Таким чином, МОН не встановлено на виконання підпункту 1 пункту 4 Порядку та умов № 237 чіткого та достатнього переліку дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів, на закупівлю яких мають спрямовуватися кошти субвенції. Затвердження МОН наказом від 13.02.2018 № 137 Примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи (рекомендованого, орієнтовного, приблизного) фактично нівелює положення підпункту 1 пункту 4 Порядку та умов № 237 (спрямування субвенції здійснюється на закупівлю згідно з переліком) та статті 119 БКУ (цільове використання коштів забезпечується шляхом їх витрачання на цілі, що відповідають напрямам використання коштів, визначеним в порядку та умовах надання субвенції). Як наслідок, створено умови, за яких неможливо оцінити використання бюджетних коштів як нецільове.

¹⁰ Режим доступу: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=19&t=1345>

¹¹ Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/typovuj>

Примірний перелік № 137 складається із **128 позицій** засобів навчання та обладнання, що розподілені на обладнання загального призначення та за мовно-літературною, іншомовною освітньою, математичною, природничою, технологічною, інформативною, соціальною і здоров'язбережною, громадянською й історичною, мистецькою, освітніми галузями, і в цілому відповідає змісту навчання, визначеному в типових освітніх програмах для 1-2 і 3-4 класів, розроблених під керівництвом Савченко О. Я. та Шияна Р. Б.

Перелік вказаних освітніх галузей, щодо яких встановлено вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, співпадає з переліком, зазначеним у пункті 10 Держстандарту № 87. Водночас примірний перелік не містить набір засобів навчання та обладнання за фізкультурною освітньою галуззю. Крім того, немає поділу засобів навчання й обладнання за класами навчання, що **не відповідає Держстандарту № 87**, в якому вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти визначено окремо для 1-2 та 3-4 класів. **Це створює ризики ототожнення визначених у Примірному переліку № 137 засобів навчання та обладнання з тими, що забезпечують обов'язкові результати навчання здобувачів освіти окремо 1-2 та 3-4 класів, а також впливає на ефективність (результативність) використання цих товарів.**

Переважає більшість вказаних у Примірному переліку № 137 засобів навчання та обладнання міститься в Типових переліках № 364¹² та Типовому переліку комп'ютерного обладнання № 1440.

Довідково. У Примірному переліку № 137, наприклад, до обладнання загального призначення включено ноутбук, планшет, флешнакопичувач, екран для проєкцій, які містяться в Типовому переліку комп'ютерного обладнання № 1440; стіл учительський, стілець учнівський та для вчителя, відкриті шафи – в Типових переліках № 364.

До переліку засобів навчання та обладнання за мистецько-освітньою галуззю включено репродукції картин художників; гіпсові фігури геометричних тіл; прилади камертон, метроном; набір магнітних нотних знаків; мольберт; дошку з нотним станом (магнітна); підставку для натури; дитячі музичні інструменти (сопілка, ксилофон, металофон, трикутник, барабанчик, дзвіночки, дерев'яні ложки; дитячий клавішний синтезатор), які містяться в Типових переліках № 364. **В інших освітніх галузях також зазначено обладнання та засоби навчання, які містяться в Типових переліках № 364.**

Водночас до Примірного переліку № 137 включено засоби навчання та обладнання, яких немає в Типовому переліку № 364. Наприклад, за мистецько-освітньою галуззю – додаткові музичні інструменти (триціттки, бубен, свистульки), набір ляльок, фігур та декорацій для лялькового театру, набори іграшок; за громадянською та історичною освітньою галуззю – надруковані символи держави, таблиці і плакати до пам'ятних дат (подій) держави, традицій і свят народу, портрети політичних діячів; за соціальною і здоров'язбережною галуззю – килимок для занять на вулиці (дитячий каремат), м'які крісла-мішки.

Аналіз пропозицій, які подавалися обласними закладами освіти і на підставі яких формувався Примірний перелік № 137, засвідчив їх різноплановість, зокрема, кожна з позицій засобів навчання запропонована в середньому кількома областями, потреба у більшості позицій зазначена лише однією областю. Так, пропозиції щодо включення до оновленого переліку м'яких крісел-мішків, які увійшли до Примірного переліку № 137, подано лише Полтавською областю, абакуса, енциклопедії, одномісних шкільних парт –

¹² Типовий перелік № 364 є набагато ширшим (більше 500 позицій) порівняно з Примірним переліком № 137 (128 позицій).

Запорізькою, килимків для занять на вулиці – Черкаською, набору дорожніх знаків – Харківською, портретів письменників – Черкаською, аналогічна є ситуація і щодо інших окремих позицій.

Таким чином, у цілому включення до Примірного переліку № 137 засобів навчання та обладнання належно не обґрунтовано, оскільки окремі позиції відображають потребу лише окремих областей. Зазначене негативно впливає на досягнення ефективності (результативності) спрямування бюджетних коштів.

Згідно з Методичними рекомендаціями № 283 окремі позиції шкільних меблів мають відповідати певним критеріям, які відповідно до державних стандартів та нормативів є обов'язковими. Так, рекомендації МОН щодо наявності у кожному класі комплектів меблів для учнів (парта/стіл + стілець) не менше двох ростових груп (жовте, червоне, зелене маркування), матової поверхні стільниці, її відповідності ростовій групі, трансформуючих меблів є обов'язковими вимогами до меблів згідно з ДсанПіН 5.5.2.008-01; щодо підставок для приладдя на стільниці, заокруглених кутів стільниць, спинок та сидінь, відсутності сторонніх запахів, стійкості конструкції, наявності пристроїв для запобігання пошкодженню та забрудненню підлоги, гарантійного терміну меблів не менше 24 місяців, вандалостійкості, стійкості до миючих та дезінфекційних засобів, дозволених для використання, є стандартними вимогами до меблів згідно з ДСТУ ГОСТ 22046:2004 "Меблі для учбових закладів".

Крім того, згідно з Методичними рекомендаціями № 283 столи і парти мають бути одномісними, хоча в ДсанПіН 5.5.2.008-01 визначено, що класні кімнати для молодших школярів необхідно обладнувати партами, а навчальні кабінети для учнів середніх і старших класів – одно-двомісними столами і стільцями¹³; поверхня парт має бути неяскравих світлих теплих відтінків жовтого, зеленого, голубого, бежевого кольорів, водночас в ДсанПіН 5.5.2.008-01 зазначено, що для фарбування кришки парт використовувати кольори зеленої гами і натурального дерева пастельних тонів.

Таким чином, в цілому законодавчо врегульовано правові засади для затвердження в державному бюджеті субвенції, встановлено порядок та умови її надання і використання, стандартизовано вимоги до освіти та матеріально-технічної бази ЗЗСО. Водночас нормативно-правове врегулювання питань використання коштів субвенції є недостатнім для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.

Зокрема, МОН та Кабінетом Міністрів України не забезпечено нормативно-правове врегулювання питань розподілу і співфінансування з бюджету міста Києва видатків, пов'язаних з використанням коштів субвенції; не встановлено вимог до місцевих органів виконавчої влади/органів місцевого самоврядування щодо співфінансування з

---

¹³ Міжвідомчі стандарти ГОСТ 5994-93 "Парты. Типы и функциональные размеры" та ГОСТ 11015-93 "Столы ученические. Типы и функциональные размеры" розмежовують вимоги до парт та столів учнівських. Відмінність полягає в тому, що партою є письмовий стіл, об'єднаний з лавою, який має фіксований або регульований кут нахилу стільниці та зміни висоти, а стіл не містить такого з'єднання. У медичній енциклопедії (<http://medical-enc.com.ua/index.htm>) зазначено, що наявність з'єднувальної лави дозволяє спиратися на спинку та зменшує стомлюваність учнів і є одним з важливих засобів попередження викривлень хребта.

місцевих бюджетів відповідних видатків, а також належного інформування про це; МОН не затверджено чіткого та достатнього переліку дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів, на закупівлю яких мають спрямовуватися кошти субвенції; неналежно сформовано примірний перелік засобів навчання та обладнання для закупівлі за кошти субвенції; затверджено з недотриманням встановлених норм та стандартів окремі вимоги до організації освітнього простору Нової української школи; не узгоджено з Концепцією НУШ вимоги до організації навчальних кабінетів.

Зазначене створює ризики неефективного використання бюджетних коштів.

II. ОБГРУНТОВАНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ СУБВЕНЦІЇ

Обсяги коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" на 2018 і 2019 роки визначалися МОН як головним розпорядником коштів.

✓ Аудитом встановлено, що складені МОН бюджетні запити за КПКВК 2211230 на 2018–2020 роки на суму 1369,1 млн грн та на 2019–2021 роки на 1300,0 млн грн (форми 2018-2 та 2019-2) (підписані першим заступником Міністра Ковтунцем В. В.), які були надіслані Мінфіну, **не відповідають** передбаченим у пункті 4.12 розділу IV Інструкції № 687 вимогам, а саме не містять обґрунтувань щодо необхідності передбачення видатків.

До аудиту **не надано** здійснені МОН на виконання розділу II Інструкції № 687 розрахунки обсягів видатків субвенції та даних (зокрема, норм і нормативів, цін на товари, закупівлю яких передбачається здійснювати у межах відповідної програми), які використано при цьому. З департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської держадміністрацій МОН не затребувало інформації про потреби у коштах для фінансування НУШ у 2018 та 2019 роках (у тому числі щодо субвенції), а також даних для її визначення.

Підготовлені та подані МОН бюджетні запити всупереч вимогам пункту 4.12 розділу IV Інструкції № 687 **не містять** результативних показників бюджетної програми.

Крім того, МОН не дотримано рекомендацій¹⁴ Мінфіну окремим головним розпорядникам бюджетних коштів, які необхідно враховувати при розподілі показників видатків та надання кредитів із загального фонду проєкту Державного бюджету України на 2018 рік та індикативних прогнозних показників обсягів видатків і надання кредитів з державного бюджету на 2019–2020 роки: Мінфіну **не подано** разом із вказаними бюджетними запитами розподіли на 2018 і 2019 роки субвенції між адміністративно-територіальними одиницями з детальними розрахунками та обґрунтуваннями.

---

¹⁴ Лист Мінфіну від 18.07.2017 № 04110-09-9/19298.

Таким чином, під час планування видатків субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам МОН не дотримано принципу ефективності та результативності (пункт 6 частини першої статті 7 БКУ), відповідно до якого при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання публічних послуг при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів. Як наслідок, затверджений у держбюджеті обсяг субвенції є неналежно обґрунтованим, що створює ризики недосягнення ефективності та результативності їх використання.

✓ Законом про державний бюджет на 2018 рік субвенція затверджена в обсязі, визначеному МОН у бюджетному запиті (1369,1 млн грн); на 2019 рік – 1215,0 млн грн, або на 85,0 млн грн менше, ніж зазначено в бюджетному запиті (1300,0 млн грн).

Розрахунком необхідного обсягу коштів на здійснення видатків субвенції на 2018 рік за одним із напрямів, а саме закупівля сучасних меблів (столу та стільця учнівського одномісного)¹⁵, встановлено, що ресурсу, закладеного МОН в бюджетному запиті на відповідний рік та затвердженого в держбюджеті, недостатньо для покриття в повному обсязі потреби за цим напрямом витрат.

Так, на початок 2017/2018 навчального року за статистичними даними¹⁶ кількість учнів 1–4 класів в ЗЗСО становила 1676,6 тис. осіб. Для створення для цих учнів у 2018 році нового освітнього середовища шляхом забезпечення за рахунок субвенції шкільних класів новими сучасними меблями (столом і стільцем одномісним) потреба в коштах мала становити щонайменше 1629,6 млн гривень¹⁷. Отже, **ресурсу, визначеного МОН і закладеного в держбюджеті на 2018 рік в сумі 359,5 млн грн на відповідну мету¹⁸, було недостатньо для створення у перший рік впровадження освітньої реформи нових умов навчання відповідно до Концепції НУШ.** Такого ресурсу не вистачило б навіть для забезпечення сучасними меблями дітей тільки перших класів (обсяг витрат, за розрахунками, 412,8 млн грн¹⁹).

¹⁵ Розрахунок обсягу коштів на закупівлю дидактичних матеріалів не проводився з огляду на значну кількість таких позицій в Примірному переліку № 137 (більше 100) та нечіткість найменувань таких матеріалів.

¹⁶ Статистична інформація Державної служби статистики України "Загальна середня та професійна (професійно-технічна) освіта в Україні у 2018 році", яка базується, у тому числі, на даних адміністративної звітності МОН № 76-РВК "Зведений звіт денних закладів загальної середньої освіти".

¹⁷ Розрахунок проведено на основі мінімальної ціни столу і стільця учнівського одномісного (972 грн) на основі бази даних Prozorro про укладені у серпні 2017 року договори на закупівлю відповідних товарів.

¹⁸ 90 відс. частки обсягу видатків розвитку відповідно до постанови № 237 (998,8 млн грн x 40 % = 399,5 млн грн).

¹⁹ Для розрахунку взято статистичні показники кількості учнів у 1 класі – 424,7 тис. осіб та мінімальну ціну столу і стільця учнівського одномісного (972 грн).

Забезпеченість за рахунок коштів субвенції учнів 1–4 класів новими сучасними меблями (учнівським столом і стільцем одномісним) у 2018 році становила 22 відсотки. За рахунок субвенції могли бути створені нові умови навчання лише для 368,8 тис. учнів 1–4 класів, або в 18,8 тис. класах, а для 1307,7 тис. учнів в 66,7 тис. класах з метою забезпечення рівних умов для учнів ЗЗСО такі умови мали створюватися за рахунок виділення коштів з місцевих бюджетів на умовах співфінансування та благодійної допомоги з боку батьків.

Враховуючи, що на 2019 рік обсяг видатків субвенції з державного бюджету зменшився і, відповідно, частка видатків на придбання сучасних меблів, для створення всім учням рівних умов (забезпечення новими сучасними меблями (столом і стільцем)) необхідно щонайменше 5 років.

✓ У додатку до постанови № 237 затверджено розподіл коштів субвенції на 2018 рік окремо за видатками розвитку в сумі 998,8 млн грн²⁰, видатками споживання – 370,3 млн грн²¹; в додатку до постанови № 130 на 2019 рік – 950,0²² та 265,0 млн грн відповідно²³.

При розподілі коштів субвенції між регіонами на 2018 рік МОН використано дані Інформаційно-телекомунікаційної системи державної наукової установи "Інститут освітньої аналітики" щодо загальної чисельності учителів 1–4-х і підготовчих класів станом на 01.10.2017, кількості закладів, де є початкова школа, кількості 1–4-х класів та учнів в них, на 2019 рік – щодо кількості класів у початковій школі, учнів у початковій школі, початкових шкіл та кількості асистентів вчителя, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, інших фахівців НУШ, учителів 5–11(12) класів.

Встановлено, що МОН при здійсненні розподілу 370,3 млн грн субвенції на 2018 рік між областями та м. Києвом на підвищення кваліфікації враховано тільки кількість учителів 1-4-х і підготовчих класів станом на 01.10.2017 (92,4 тис. осіб), при цьому **безпідставно не враховано** кількість асистентів вчителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням, заступників директорів ЗЗСО з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи у початкових класах, вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 навчальному році, а також не враховано видатки на оплату

---

²⁰ Закупівля дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів згідно з переліком, затвердженим МОН.

²¹ Підготовка тренерів-педагогів, підвищення кваліфікації вчителів початкової школи, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 і 2019/2020 навчальних роках, асистентів вчителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням, заступників директорів ЗЗСО з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи у початкових класах, вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 навчальному році, вчителів ЗЗСО (класів), в яких діти навчаються мовами національних меншин.

²² Закупівля дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів згідно з переліком, затвердженим МОН.

²³ Підготовка тренерів-педагогів, супервізорів, проведення супервізії та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

праці тренерів, тренерів-педагогів, працівників закладів післядипломної педагогічної освіти комунальної форми власності, які залучені до підвищення кваліфікації вчителів, проведення супервізії та інші передбачені пунктом 5 Порядку та умов № 237 видатки, що здійснюються за рахунок коштів субвенції (придбання предметів та матеріалів, тиражування матеріалів для забезпечення здійснення підвищення кваліфікації, витрати на відрядження).

Довідково. У статистичній інформації Держстату "Загальна середня та професійна (професійно-технічна) освіта в Україні у 2018 році" не виокремлено інформації про кількість асистентів вчителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням, заступників директорів ЗЗСО з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи у початкових класах, вчителів іноземних мов, що не дає можливості визначити чисельність таких категорій осіб, не враховану МОН при розподілі коштів.

Поряд з цим у додатку до постанови № 237 обсяг коштів у сумі 370,3 млн грн виокремлено на підготовку та підвищення кваліфікації відповідних кадрів, які МОН при розподілі коштів не враховані.

Таким чином, у 2018 році МОН здійснено, Кабінетом Міністрів України затверджено некоректний розподіл субвенції в сумі 370,3 млн грн між областями та м. Києвом за напрямом спрямування, визначеним у підпункті 2 пункту 4 Порядку та умов № 237²⁴, що в подальшому призвело до різного рівня забезпечення місцевих бюджетів коштами субвенції на відповідні видатки.

III. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ

3.1. Повнота і своєчасність перерахування та використання коштів субвенції

У законах про державний бюджет субвенції затверджено на 2018 рік в обсязі **1369,1 млн грн**, на 2019 рік – **1215,0 млн гривень**.

Згідно з наданими МОН до Мінфіну пропозиціями щодо річних та помісячних розписів асигнувань держбюджету на 2018 та 2019 роки, які в подальшому було затверджено, перерахування субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам передбачено таким чином: у січні–серпні 2018 та 2019 років на рахунки місцевих бюджетів мало надійти 1119,4 та 1011,1 млн грн, що становить 81,8 та 83,2 відс. річних обсягів субвенції.

При цьому, якщо на I півріччя 2018 року МОН запропоновано до перерахування з державного бюджету 63,5 відс. річного обсягу субвенції, то на I півріччя 2019 року – 50 відс., на III квартал – 43,7 відс., тобто МОН не передбачалося повного використання коштів субвенції на місцевому рівні до початку 2018/2019 і 2019/2020 навчальних років.

Перерахування субвенції з держбюджету місцевим бюджетам у 2018 році та січні–серпні 2019 року здійснювалось Казначейством відповідно до помісячних розписів асигнувань (крім березня 2018 року) на 2018 та 2019 роки. У березні 2018 року субвенція не перераховувалась у передбаченому помісячній розписом обсязі, оскільки постанова № 237 набрала чинності з 13.04.2018.

²⁴ У редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.12.2018 № 1016.

Перші касові видатки місцевих бюджетів за рахунок коштів субвенції у **2018 році** здійснено в **травні та лише у 6 областях** на загальну суму 1,1 млн грн, що становить тільки 0,2 відс. перерахованих з держбюджету коштів субвенції (652,3 млн грн). Решта 99,8 відс. коштів (651,2 млн грн) станом на 01.06.2018 знаходилась на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ.

На початок 2018/2019 навчального року використано 288,3 млн грн, що становить лише 25,8 відс. перерахованих з держбюджету у січні–серпні 2018 року коштів субвенції. Понад 800 млн грн знаходилося на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ.

За результатами опрацювання інформації про прогнозовані залишки субвенції МОН спільно з Мінфіном прийнято рішення перерозподілити такі залишки в сумі 228,5 млн грн на освітню субвенцію. Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 12.12.2018 № 964-р "Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2018 рік" зменшено на користь освітньої субвенції **обсяг видатків споживання за КПКВК 2211230 на 228,5 млн грн**, тобто на 61,7 відсотка. Таким чином, загальний обсяг передбаченої місцевим бюджетам субвенції на 2018 рік зменшено на 16,7 відс. до **1140,6 млн гривень**.

У цілому використано коштів субвенції у 2018 році в сумі 1083,3 млн грн, або 95 відс. перерахованого з державного бюджету.

Поряд з цим на 01.01.2019 по всіх областях та м. Києву залишок невикористаних коштів освітньої субвенції²⁵ становить загалом 4069,5 млн грн (на рахунках місцевих бюджетів), що свідчить про відсутність нагальної потреби в такому перерозподілі.

Перші касові видатки місцевих бюджетів за рахунок коштів субвенції у **2019 році** здійснено в **березні та лише у Вінницькій області** на загальну суму 0,2 млн грн, або в обсязі 0,1 відс. перерахованого з держбюджету. **На початок 2019/2020 навчального року використано на місцевому рівні 528,4 млн грн**, або 52,3 відс. перерахованого з держбюджету (1011,1 млн грн).

Таким чином, **рівень використання коштів субвенції** у січні–серпні 2019 року є набагато вищим порівняно з аналогічним періодом минулого року, однак також залишається недостатнім: залишок на 01.09.2019 невикористаних коштів на рахунках місцевих бюджетів становить 482,7 млн грн, які вже надійшли, та 203,9 млн грн ще мають надійти, тобто 56,5 відс. (686,6 млн грн) коштів передбаченого на рік обсягу мають бути використані до кінця року (за 4 місяці).²⁶

За узагальненими Рахунковою палатою даними облдержадміністрацій

²⁵ Згідно з частиною четвертою статті 103² БКУ залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів, зазначених у частині першій цієї статті.

²⁶ Станом на 01.10.2019 з державного бюджету до місцевих бюджетів перераховано 1138,4 млн грн, з них використано 747,5 млн грн (66 відс.), на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ залишаються невикористаними 390,9 млн гривень.

(крім Херсонської) та КМДА²⁷, прогнозований залишок коштів субвенції, які не будуть використані на 01.01.2020, становитиме 25,8 млн грн, або 20 відс. передбаченого законом про держбюджет на 2020 рік. У зоні ризику – Дніпропетровська та Харківська області. При цьому в дев'яти областях, місцеві бюджети яких повернуть наприкінці року невикористані кошти субвенції до держбюджету, є 523 перші класи, які за рахунок коштів субвенції та місцевих бюджетів (на умовах співфінансування) у 2019 році взагалі не отримують дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту, музичних інструментів.

У структурі видатків субвенції як у 2018, так і 2019 роках придбання сучасних меблів і дидактичних матеріалів займає найбільшу питому вагу. Так, у 2018 році на придбання таких меблів і матеріалів використано 36,4 та 36,3 відс. загального обсягу, за січень–липень 2019 року²⁸ – 46 і 21,3 відс. відповідно. Найменшу питому вагу становлять видатки на підготовку тренерів-педагогів, супервізорів, проведення супервізії та підвищення кваліфікації педагогічних працівників (9 і 7 відс. відповідно).

При цьому у 2018 році саме план з використання коштів на підготовку і підвищення кваліфікації кадрів, проведення супервізії не виконано, що призвело до невикористання та повернення 57,3 млн грн до державного бюджету в кінці року, що свідчить про неефективне управління зазначеними коштами як МОН, так і розпорядниками коштів субвенції за місцевими бюджетами.

За результатами аналізу дотримання в областях та м. Києві передбачених пунктом 13 Порядку та умов № 237 (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2018 № 1016) розмірів відсотків перерозподілу коштів між напрямками спрямування субвенції встановлено, що такі вимоги майже дотримані лише в 6 областях – Волинській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Сумській та Чернівецькій. У решти областей та м. Києві перерозподіл не відповідає визначеним розмірам. Зокрема, у Вінницькій області на закупівлю дидактичних матеріалів витрачено 37,5 відс. коштів субвенції (17,2 млн грн замість 18,3 млн грн), меблів – 40,8 відс. (18,7 млн грн замість 18,3 млн грн), комп'ютерного обладнання та відповідних мультимедійних контентів – 21,7 відс. (9,9 млн грн замість 9,2 млн грн).

Інформацією щодо фактичних обсягів співфінансування з місцевих бюджетів, передбаченою постановою № 237, МОН на час проведення аудиту не володіло, запиту для отримання такої інформації до Казначейства, облдержадміністрацій та Київської міськдержадміністрації, їх структурних підрозділів, виконавчих органів місцевих рад МОН жодного разу у 2018 та 2019 роках не направляло.

---

²⁷ Інформації обласних державних адміністрацій (крім Херсонської) та Київської міської державної адміністрації на запит Рахункової палати від 15.08.2019 № 18-2367 про стан використання коштів субвенції.

²⁸ На дату завершення аудиту в МОН (13.09.2019) інформація про структуру видатків субвенції за січень–серпень 2019 року відсутня.

За узагальненими Рахунковою палатою даними облдержадміністрацій (крім Херсонської) та КМДА,²⁹ рівень співфінансування з місцевих бюджетів видатків субвенції сягає близько 55 відсотків. Рівень співфінансування з бюджету міста Києва відповідних видатків перевищує майже у 4 рази обсяг виділеної з держбюджету для міста субвенції. Водночас дані областей свідчать, що у 2018 році співфінансування на умовах, визначених в постанові № 237, не здійснювалося 37 місцевими бюджетами (27 – об'єднаних територіальних громад, 9 – районів, 1 – міста обласного значення) 8 областей. При цьому **не отримували** дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту за рахунок цих коштів у 2018 році 177 закладів, а у 2019 (за прогнозами) не отримують 169 закладів, з яких 92, що не отримували їх і у 2018 році.

3.2. Законність та ефективність використання коштів субвенції

Проведеним аудитом у восьми областях та місті Києві на **29 об'єктах аудиту** – розпорядників коштів субвенції за місцевими бюджетами (установах (зкладах) освіти), а також обстеженням придбаних меблів, дидактичних матеріалів, комп'ютерної техніки та мультимедійного контенту у **127 ЗЗСО** та навчальних закладах педагогічної освіти встановлено факти завдання збитків державі та місцевим громадам на **45,9 млн грн**, неефективного використання – **7,9 млн грн** (нерезультативного, непродуктивного та неекономного), порушень законодавства з питань публічних закупівель – **14,5 млн грн**, виконання договірних відносин – **17,4 млн грн**, ведення бухгалтерського обліку – **20,9 млн грн**, а також інші недоліки при управлінні бюджетними коштами – **6,9 млн гривень**.

За даними фактами з боку посадових осіб 23 об'єктів контролю встановлено ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтями 364 "Зловживання владою або службовим становищем", 367 "Службова недбалість" та 191 "Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем" ККУ.

За результатами аудиту усунено порушень на загальну суму 3,3 млн грн³⁰, складено два протоколи про адміністративні правопорушення за статтею 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення.³¹

²⁹ Інформації обласних державних адміністрацій (крім Херсонської) та Київської міської державної адміністрації на запит Рахункової палати від 15.08.2019 № 18-2367 про стан співфінансування з місцевих бюджетів видатків субвенції.

³⁰ Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 1649,0 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради – 846,0 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації – 757,8 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 51,7 тис. грн, управління освіти і науки Сумської міської ради – 31,3 тис. гривень.

³¹ За результатами розгляду протоколів Слов'янським міськрайонним судом прийнято рішення звільнити від адміністративної відповідальності двох осіб та обмежитись усним зауваженням.

3.2.1. Неefективне використання бюджетних коштів

➤ *Придбання шкільних меблів (парт та стільців), які не відповідають вимогам ДСТУ ГОСТ 22046:2004, ГОСТу 11015-93, ДСанПіН 5.5.2.008-01 в частині регулювання кута нахилу стільниці парт, маркування ростової групи, наявності підставок для приладдя³², розміру площі робочої поверхні стільниці, ваги, форми, розмірів, місткості, стійкості, вандалостійкості конструкцій столів та стільців, призвело до завдання збитків державі та місцевим громадам внаслідок непридатності таких меблів для НУШ на загальну суму 45336,4 тис. грн³³ (виявлено у 21 з 29 об'єктів контролю); придбання комп'ютерної техніки з недотриманням вимог Типового переліку комп'ютерної техніки №1440 призвело до неefективного використання 461,7 тис. гривень.³⁴*

Як наслідок, не гарантовано створення безпечних умов для здоров'я дітей, сприяння підвищенню їх працездатності, поліпшення психофізіологічного розвитку та зміцнення здоров'я і здобуття ними освіти в нових умовах.

Зокрема, у Дніпропетровській області департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради (директор Сушко К. А.) в серпні 2018 року придбано у ТОВ "АРТ-ПРОМ" для 145 шкіл міста Дніпро шкільні

³² Регулювання кута нахилу парт та маркування ростової групи необхідні для формування у школяра правильної, зручної та найменш тяжкої посадки, а також попередження порушень нормального зору. Невідповідність таких парт гігієнічним нормам призводить до швидкої стомлюваності учня, прийняття ним неправильних поз, що веде до порушення нормального зору, затруднення дихання, а також викривлення хребта.

³³ Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 10987,4 тис. грн, відділ освіти виконкому Саксаганської районної у місті Кривий Ріг ради – 1905,9 тис. грн, управління освіти і науки Броварської міської ради – 82,2 тис. грн, відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 1436,1 тис. грн, відділ освіти Городоцької районної державної адміністрації – 2173,7 тис. грн, відділ освіти Пустомитівської районної державної адміністрації – 1106,6 тис. грн, відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації – 1171,6 тис. грн, управління освіти і науки Сумської міської ради – 259,0 тис. грн, відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації – 2038,4 тис. грн, управління освіти Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації – 4851,0 тис. грн., КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району м. Одеси" – 3757,3 тис. грн, КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси" – 3472,0 тис. грн, КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси" – 6078,7 тис. грн., відділ освіти Ізмаїльської міської ради – 1692,2 тис. грн, відділ освіти Чорноморської міської ради – 472,5 тис. грн, управління освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації – 1108,5 тис. грн, Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28 – 310,9 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 870,0 тис. грн, відділ освіти Кам'янець – Подільської районної державної адміністрації – 220,5 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради – 513,5 тис. грн, відділ освіти Слов'янської міської ради – 828,4 тис. гривень.

³⁴ Управління освіти, культури і туризму Дергачівської районної державної адміністрації.

меблі (одномісні парти та стільці учнівські 3 та 4 ростових груп) на загальну суму **10987,4 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в травні 2019 року встановлено, що парти прямокутної форми, а не в формі трапеції, трикутника або іншій, що має забезпечити швидку трансформацію для групової роботи, не мають регулювання висоти та зміни кута нахилу стільниці, вирізу у стільниці з боку, ближнього до учня.

У м. **Києві** управлінням освіти Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації (в. о. начальника Тоскучова Н. А.) в жовтні 2018 року придбано у ТОВ "Фортекс" для 38 шкіл Дарницького району столи учнівські одномісні на загальну суму **4851,0 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в червні 2019 року встановлено нестійкість конструкції столів, відсутність маркування ростової групи, регулювання кута нахилу стільниці.

У **Львівській області** відділом освіти Городоцької РДА (начальник Яскевич І. А.) придбано в серпні–вересні 2018 року та червні 2019 року у ФОП Панасюк С. Г. та ФОП Топольницька О. В. для 39 шкіл району учнівські столи та стільці на загальну суму **2173,7 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в липні 2019 року встановлено, що вага учнівських столів, придбаних у 2018 році, становить 11,8 кг, у 2019 році – 12,1 кг (або на 1,8 та 2,1 кг більше норми, рекомендованої МОН). Середня вага учнівського стільця становить 4,9 та 4,5 кг відповідно, або на 0,9 та 0,5 кг більше за норму. Виявлено відсутність регулювання кута нахилу стільниці (зафіксована на рівні 7 градусів), кольорового та цифрового маркування ростової групи.

У **Київській області** відділом освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації (начальник Івашко М. М.) в липні 2018 року придбано в ТОВ "Розком" для 38 шкіл району двомісні парти зі стільцями на суму **2038,4 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в липні 2019 року встановлено відсутність маркування ростової групи, підставок для технічних засобів навчання, можливості регулювання кута нахилу стільниці, а також перевищення рекомендованої ваги (більше 10 кг).

В **Одеській області** управлінням освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації (в. о. начальника Ткаченко О. В.) в серпні 2018 року придбано у ТОВ "Перша меблева фабрика" і ФОП Біліченко Л. І. одномісні учнівські столи та стільці на суму **1108,5 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в серпні 2019 року встановлено відсутність антивандального покриття, а також перевищення ваги столів (11,2 кг) на 1,2 кг за рекомендовану. Стільці з регульованою висотою є завеликими за висотою та глибиною посадки для учнів перших класів, в результаті чого частина стільців використовується у 4-х класах навчального закладу та їдальні.

У **Донецькій області** відділом освіти Слов'янської міської ради (начальник Рубльовський І. М.) в грудні 2018 року відповідно до чотирьох договорів придбано для 20 шкіл міста учнівські одномісні столи на суму 828,4 тис. грн, обстеженням яких у вересні 2019 року встановлено, що площа робочої поверхні столів становить 0,21 м² і є меншою від визначених стандартів (0,27 м²).

У **Хмельницькій області** управлінням освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради (начальник Колісник В. В.) в серпні 2018 року та травні 2019 року придбано у ПП "КЕДР-ВВ" та ТОВ "Торговий дім "Аншар" столи і стільці учнівські на загальну суму **513,5 тис. грн**, при вибірковому обстеженні яких в червні 2019 року встановлено, що вага поставлених ТОВ "Торговий дім "Аншар" столів становить 11,3 кг, а ПП "КЕДР-ВВ" – 13,0 кг, або більше за рекомендовану вагу на 1,3 і 2 кг, а також відсутність на стільницях антивандального покриття.

Таким чином, **в діях посадових осіб 21 об'єкта контролю**, якими допущено придбання на загальну суму 45336,4 тис. грн шкільних меблів (парт та стільців), які не відповідають вимогам ДСТУ ГОСТ 22046:2004, ГОСТу 11015-93, ДСанПіН 5.5.2.008-01, та, відповідно, завдано істотної шкоди (збитків) на цю суму, **вбачаються ознаки кримінальних правопорушень**, передбачених статтею **367** "Службова недбалість" ККУ.

Крім того, у **Харківській області** встановлено, що управлінням освіти, культури і туризму Дергачівської районної державної адміністрації Харківської області (т. в. о. начальника Скрипка К. С.) в листопаді 2018 року придбано в ТОВ "ВІВЕРЕ БЕНЕ 2" 27 комплектів комп'ютерного обладнання для вчителя, які складаються зі стаціонарного персонального комп'ютера, форм-фактора десктоп (системний блок, клавіатура, монітор тощо), програмного забезпечення та багатофункціонального пристрою (принтер, сканер, копір) на суму **461,7 тис. гривень**. Примірним переліком №137 рекомендовано придбання ноутбука, планшета/нетбука, а не стаціонарного персонального комп'ютера. При цьому за технічними характеристиками придбаний комп'ютер не відповідає технічним вимогам до такого засобу навчання, визначеним у Типовому переліку комп'ютерного обладнання №1440, зокрема, в частині розміру оперативної пам'яті (фактично 4 GB замість не менше 8 GB), типу графічного адаптера (інтегрований замість дискретний), монітора (кут огляду 65°/90° замість не менше ніж 160°/160°), що призвело до неефективного використання бюджетних коштів.

Аналізом інформації про укладені розпорядниками коштів субвенції за місцевими бюджетами договори на придбання шкільних меблів встановлено, що постачальниками і виробниками таких меблів були різні підприємства³⁵. **Основними виробниками є підприємства і фабрики України**, досить рідко поставлялися меблі виробництва Китай, Бельгія, Японія, Великобританія. Прослідковується тенденція до закупівлі в кожній області, поряд з іншими виробниками, меблів виробництва ТОВ "Торговий Дім АНШАР". Постачальниками, з якими укладено договори та які продавали найбільше продукції саме цього товариства, є ТОВ "Гамаюн" та ТОВ "Мірос груп". У цілому сума договорів на придбання сучасних меблів, укладених протягом 2018–2019 років розпорядниками коштів субвенції з постачальниками меблів виробництва ТОВ "Торговий Дім АНШАР", становить більше 140,0 млн грн, або близько 10 відс. витрат бюджетних коштів (субвенції та співфінансування).

---

³⁵ Інформації обласних державних адміністрації (крім Херсонської) та Київської міської державної адміністрації на запит Рахункової палати від 15.08.2019 № 18-2367 про закупівлю сучасних меблів.

Довідково. ТОВ "Торговий Дім АНШАР" (ЄДРПОУ 40764556) зареєстроване 22.08.2016, статутний капітал – 150,0 тис. гривень. Основний вид діяльності: виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі. Юридична адреса: Україна, Вінницька область, м. Вінниця, вул. Івана Богуна, буд. 121. ТОВ "Мірос груп" (ЄДРПОУ 41474495) зареєстроване 24.07.2017, статутний капітал – 10,0 тис. гривень. Основний вид діяльності: оптова торгівля меблями, килимами й освітлювальним приладдям. Юридична адреса: Україна, Вінницька область, м. Вінниця, вул. Келецька, буд. 130 А. ТОВ "Компанія Гамаюн" (ЄДРПОУ 37726414) зареєстроване 08.06.2011, статутний капітал – 1,0 тис. гривень. Основний вид діяльності: оптова торгівля меблями, килимами й освітлювальним приладдям. Юридична адреса: м. Київ, вул. Північно-Сирецька, буд. 3.

➤ Придбання засобів навчання (меблів, комп'ютерної техніки, дидактичного матеріалу), що не використовуються в навчальному процесі або вже пошкоджені, призвело до нерезультативного (непродуктивного) використання 2365,8 тис. гривень.³⁶

Наприклад, в комунальному закладі вищої освіти "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради" (ректор Задорожна Л. К.) не використовуються за призначенням придбані у 2018 році та у I півріччі 2019 року за рахунок коштів субвенції 26074 од. засобів підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників на загальну суму **926,3 тис. грн** (2018 рік – 6040 од. на суму 831,5 тис. грн, I півріччя 2019 року – 20034 од. на суму 94,8 тис. грн), що свідчить про нерезультативне використання бюджетних коштів на вказану суму. Обстеженням, проведеним Рахунковою палатою в липні 2019 року, встановлено, що ці товари знаходяться в пристосованому для зберігання майна приміщенні колишньої їдальні закладу в заводському пакуванні, зокрема, презентери (придбані 17.12.2018) – 177 од. на суму 185,0 тис. грн; комп'ютерна техніка (26.12.2018) – 152 од. на суму 405,0 тис. грн; канцтовари (папір, блоки паперу для фліпчарту, фліпчарти, файли тощо) (14.11.2018 і 17.12.2018) – 1481 од. на суму 203,9 тис. грн; сертифікати та бланки (01.11.2018) – 4220 од. на суму 21,1 тис. грн; картриджи з тонером (23.05.2019) – 22 од. на суму 40,2 тис. грн; свідоцтва (28.05.2019) – 20 тис. шт. на суму 45,1 тис. гривень.

Довідково. За поясненням ректора академії, причиною невикористання за призначенням є проведення в приміщеннях, де планується розмістити вказані засоби навчання, капітального ремонту, а також відсутність нагальної потреби в них; заплановано заходи щодо їх використати під час проведення в подальшому роботи з підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

³⁶ Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 10,6 тис. грн, відділ освіти Броварської районної державної адміністрації – 22,5 тис. грн, управління освіти і науки Броварської міської ради – 195,5 тис. грн, відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 22,9 тис. грн, відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації – 212,1 тис. грн, управління освіти і науки Сумської міської ради – 6,6 тис. грн, управління освіти адміністрації Шевченківського району Харківської міської ради – 28,7 тис. грн., управління освіти, культури і туризму Дергачівської РДА – 7,5 тис. грн., відділ освіти Ізмаїльської міської ради – 69,2 тис. грн., відділ освіти Чорноморської міської ради – 22,2 тис. грн, КВЗО "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради – 926,3 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської РДА – 249,9 тис. грн; відділ освіти Слов'янської міської ради – 591,8 тис. гривень.

Управлінням освіти і науки Броварської міської ради (начальник Мельник О. М.) в жовтні 2018 року придбано у ФОП Вентов А. А. 43 комплекти наочно-дидактичного матеріалу "Абетка українська" та 61 комплект наочно-дидактичного матеріалу "Абетка англійської мови" на загальну суму **187,2 тис. грн** та в липні 2018 року у ТОВ "ІТ-ІНТЕГРАТОР" один сканер-документів Eloam S1500A3A на суму **8,3 тис. грн**, при обстеженні в липні 2019 року встановлено їх невикористання за призначенням у зв'язку з відсутністю потреби.

Відділом освіти Яворівської районної державної адміністрації Львівської області (начальник у 2018 році Дорош М. П., у 2019 році Байда В. П.) у вересні 2018 року придбано у ФОП Горошко М. М. портативні комп'ютери вчителя (ноутбуки) HP 250 (2RR91ES) в кількості 97 шт. за ціною 13,9 тис. грн на загальну суму 1348,3 тис. грн, які призначені для перегляду учнями електронних підручників та навчальних програм за допомогою проєкторів. Під час обстеження, проведеного Рахунковою палатою 05.06.2019 в Яворівській загальноосвітній школі I ступеня, підтверджено наявність розподілених для школи трьох таких ноутбуків, проте в навчальному процесі жоден за призначенням не використовується. Фактично школа використовує не ноутбуки, а один проєктор Epson EB-S400, який придбаний за рахунок бюджетних асигнувань, затверджених у кошторисі відділу освіти Яворівської райдержадміністрації на 2018 рік.

За усними поясненнями вчителів цієї школи, ноутбуки не використовуються через неможливість їх підключення до мультимедійного обладнання, зчитування на них музики, а в окремих випадках – невиконання операційною системою функцій, що призводить до збою в роботі комп'ютера. Як наслідок, відділом освіти непродуктивно використано на придбання трьох портативних комп'ютерів вчителя (ноутбуків) **41,7 тис. гривень**.

3.2.2. Порушення законодавства з питань публічних закупівель та інші недоліки при здійсненні закупівель

➤ **Проведення розпорядниками коштів процедур закупівель на загальну суму 14498,1 тис. грн³⁷ всупереч Закону № 922 – неправильне визначення предмета закупівлі, визнання переможцями постачальників, тендерні пропозиції яких щодо наявності обладнання та матеріально-технічної бази, працівників, досвіду виконання подібних договорів не відповідали вимогам тендерної документації, а також Закону № 851 – надання пропозицій без накладення на них цифрового підпису.**

---

³⁷ Відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 1391,5 тис. грн, відділ освіти Пустомитівської районної державної адміністрації – 1682,8 тис. грн, відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації – 2044,2 тис. грн, відділ освіти Чорноморської міської ради – 4058,1 тис. грн., управління освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації – 3098,9 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 1075,4 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації – 630,8 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради – 516,4 тис. гривень.

Наприклад, тендерним комітетом **відділу освіти Чорноморської міської ради** (начальник Кушнір В. Г.) в липні 2018 року за результатами проведення відкритих торгів за предметом закупівлі ДК 021:2015 "Єдиний закупівельний словник" код 39290000-1 Фурнітура різна. Лот № 1 "демонстраційне навчальне обладнання" (17 найменувань, 4978 од. – віяла цифр і чисел, набори моделей геометричних тіл та фігур, грошових знаків та інше) обрано переможцем ТОВ "Науковий Центр Європейська дидактика", яким запропоновано найменшу ціну, та укладено з ним договір на суму **1230,1 тис. гривень**. Аудитом встановлено, що тендерним комітетом у порушення вимог пункту 4 частини першої статті 30 Закону № 922 не відхилено пропозицію цього товариства, яка не відповідала умовам тендерної документації в частині досвіду виконання подібних договорів. Зокрема, тендерною документацією передбачено наявність в учасників досвіду роботи за напрямом "Фурнітура різна", а фактично ТОВ "Науковий Центр Європейська дидактика" зазначено досвід за іншим напрямом – "Шкільні меблі".

Крім того, в порушення вимог абзацу третього частини третьої статті 12 Закону № 922 та статті 6 Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" цим товариством надано пропозицію без накладення електронного цифрового підпису.

➤ **Проведення процедур закупівель дидактичних матеріалів з ознаками зговору учасників, а також підробки протоколів засідань тендерного комітету на суму 4322,2 тис. гривень.**³⁸

Так, управління освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради (начальник Гресь О. В.) у серпні 2018 року проведено процедуру відкритих торгів із закупівлі посібників (дидактичних матеріалів), у якій брали участь лише два учасники: ТОВ "Скаді РК" та ТОВ Видавництво "Ранок". За результатами управління з переможцем ТОВ "Скаді РК" укладено договір від 17.09.2018 щодо поставки 2769 од. дидактичного матеріалу на загальну суму **2312,2 тис. грн** (поставки товару відбулись у жовтні–листопаді 2018 року).

За цим предметом закупівлі проведено загалом три процедури, перша з яких не відбулася через подання для участі в торгах менше двох тендерних пропозицій, а друга – через розірвання договору з переможцем ТОВ "Скаді РК". При цьому у другій та третій процедурах торгів брали участь лише два учасники: ТОВ "Скаді РК" та ТОВ Видавництво "Ранок". До того ж ТОВ Видавництво "Ранок" на сайті "Prozorro" (в обох випадках) подавалися тендерні пропозиції з недотриманням порядку, встановленого частиною першою статті 25 Закону № 922. Зокрема, товариством не надано технічного опису предмета закупівлі; інформації про відповідність кваліфікаційним критеріям; документів про відсутність підстав щодо відмови в участі у

³⁸ Управління освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради – 2312,2 тис. грн, Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти – 2010,0 тис. гривень.

процедурі закупівлі. В цілому не надано 8 з 10 додатків до тендерної документації, що вимагались управлінням. Під час останньої процедури закупівлі товариство взагалі у розділі публічних документів як файл "тендерна пропозиція" завантажило наказ про вступ на посаду директора товариства, датований 2000 роком. Слід зазначити, що ТОВ "Скаді РК", переможцем торгів за результатами останньої процедури, здійснювалось постачання засобів навчання, **виробником** яких є другий учасник торгів – ТОВ Видавництво "Ранок".

Зазначені факти є доказом формальної участі ТОВ Видавництво "Ранок" у процедурі закупівлі посібників (дидактичних матеріалів).

При цьому вибіркоче порівняння цін на дидактичні матеріали за окремими найменуваннями³⁹ на загальну суму 1034,6 тис. грн, які придбані управлінням освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради у ТОВ "Скаді РК", з цінами закупівлі подібних товарів, придбаних іншими двома управліннями освіти Харківської міської ради (Київського і Холодногірського районів) в цього товариства, засвідчило їх придбання за вищими цінами на загальну суму 349,2 тис. гривень.

Таким чином, у діях посадових осіб управління освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради, якими внаслідок придбання товарів за завищеними цінами допущено завдання істотної шкоди (збитків) при використанні бюджетних коштів на суму **349,2 тис. грн**, вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею **191** "Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем" ККУ.

Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (в. о. ректора Бодик О. П.) за результатами переговорної процедури⁴⁰ укладено з ТОВ "Діксі-Центр" договір від 19.11.2018 № 127 на постачання у 2018 році обладнання навчального і загального призначення та засобів навчання для потреб НУШ на суму 2010,0 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що протоколи засідань тендерного комітету інституту (від 06.11.2018 № 68/2018, від 07.11.2018 № 69/2018 та від 19.11.2018 № 72/2018), на яких ухвалено рішення про проведення переговорної процедури, обрання переможцем ТОВ "Діксі-Центр" та оприлюднення договору, мають ознаки підробки як в частині внесення завідомо неправдивих даних (щодо присутніх, результатів поіменного голосування), так і підписів осіб, які засвідчили документи. Зокрема, головою тендерного комітету (з 08.09.2017 по 27.11.2018), проректором інституту Страшком І. М. у доповідній записці від 24.01.2019 на ім'я в. о. ректора

³⁹ Набір наочно-дидактичних матеріалів з англійської мови; набір лічильного матеріалу (роздатковий); колекції "Ґрунти", "Породи деревини", "Насіння і плоди", "Корисні копалини"; танграм; карта стінна фізична України; числова лінійка.

⁴⁰ Таку процедуру застосовано з урахуванням вимог пункту 4 частини другої статті 35 Закону № 922 внаслідок відміни двічі відкритих торгів через подання для участі в торгах менше двох тендерних пропозицій.

інституту Бодика О. П. повідомлено про встановлення ним підроблення його підписів у протоколах засідань, на яких ухвалено рішення про відбір учасника ТОВ "Діксі-Центр" та укладення з ним договору, оскільки в дні проведення засідань (6 і 7 листопада 2018 року) перебував у службовому відрядженні. Крім того, обране товариство не в змозі було виконати тендерні вимоги, бо не мало товарів, визначених предметом закупівлі. Про зміни в протоколах засідань у частині підписів вказано і в поясненні секретаря тендерного комітету Калиниченко В. М.

Отже, існують ризики незаконності прийняття управлінських рішень при проведенні переговорної процедури.

➤ **Проведення процедур закупівель шкільних меблів, дидактичних матеріалів, комп'ютерної і мультимедійної техніки через систему Prozorro, що спричинило неекономне використання бюджетних коштів на загальну суму 5047,0 тис. гривень.**⁴¹

Наприклад, управлінням освіти Краматорської міської ради (начальник Мозольова М. В.) у серпні 2019 року за результатами проведення відкритих торгів придбано у ФОП Єгорова Г. В. за рахунок субвенції та співфінансування з місцевого бюджету 74 комплекти для навчання письма на магнітах кожен за ціною 2,3 тис. грн на суму 170,2 тис. грн; 74 набори "Частини цілого на крузі. Прості дроби" кожен за ціною 1,1 тис. грн на суму 81,4 тис. грн; 74 набори класного інструменту кожен за ціною 1,5 тис. грн на суму 111,0 тис. грн, вартість яких перевищує середні ринкові ціни, за даними мережі Інтернет, на 60 відс., що свідчить про неекономне використання 133,9 тис. гривень.

Наприклад, в інтернет-магазині "Українська сучасна школа" (<https://umschool.com.ua>) комплект для навчання письма на магнітах коштував 1,1 тис. грн за од., тобто на купівлю 74 од. управлінням витрачено на 88,8 тис. грн більше.

У цілому за результатами проведених закупівель управлінням неекономно витрачено у 2019 році коштів субвенції та співфінансування з місцевих бюджетів на загальну суму **373,6 тис. гривень.**

Відділом освіти Слов'янської міської ради (начальник Рубльовський І. М.) у 2018 році для комплектування 1-х класів було заплановано закупити 21 комплект меблів на загальну суму 898,9 тис. грн, яку збільшено на 15 відс. для покриття витрат з доставки та монтажу.

---

⁴¹ Відділ освіти Броварської райдержадміністрації – 8,6 тис. грн, управління освіти і науки Броварської міської ради – 1,1 тис. грн, відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 227,1 тис. грн, відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації – 965,4 тис. грн, управління освіти Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації – 1265,8 тис. грн, управління освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради – 1169,8 тис. грн, відділ освіти Чорноморської міської ради – 54,6 тис. грн, Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28 – 13,1 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 133,2 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації – 78,7 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради – 288,0 тис. грн, управління освіти Краматорської міської ради освіти – 373,6 тис. грн, відділ освіти Слов'янської міської ради – 468,0 тис. гривень.

Оголошена вартість закупівлі становила 1033,5 тис. гривень. Водночас жодних розрахунків, економічних обґрунтувань та документів, що підтверджують об'єктивність такого збільшення очікуваної вартості предмета закупівель, відділом освіти до аудиту не надано. Тендерною документацією передбачено, що учасник визначає ціни на товар з урахуванням усіх своїх витрат, зокрема вартості доставки товару замовнику, вантажно-розвантажувальних робіт, збірки та монтажу в місці доставки за адресами, які надаються замовником. При цьому у проекті договору як складової тендерної документації не передбачено забезпечення учасником збірки та монтажу шкільних меблів. Подібні умови прописані і в укладеному між відділом освіти і ФОП Шмуляр Я. В. (переможцем) договорі від 18.09.2018.

Директорами ЗОШ № 10 та № 11 підтверджено, що меблі отримано в розібраному вигляді, а збірку виконано силами персоналу цих навчальних закладів, тобто ФОП Шмуляр Я. В. не виконував збірку і монтаж меблів, чим нанесено істотної шкоди (збитків), за розрахунками, на суму 134,6 тис. гривень.

У цілому за результатами проведених закупівель відділом неекономно використано у 2018 році коштів субвенції та співфінансування з місцевих бюджетів, у тому числі з нанесенням збитків, на загальну суму **468,0 тис. гривень.**

Таким чином, у діях посадових осіб управління освіти Краматорської міської ради та відділу освіти Слов'янської міської ради, якими допущено неекономне використання бюджетних коштів на 373,6 і 468,0 тис. грн відповідно, у тому числі з нанесенням істотної шкоди (збитків) на суму 134,6 тис. грн, вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 364 "Зловживання владою або службовим становищем" ККУ.

3.2.3. Порушення законодавства з питань виконання договірних зобов'язань

➤ **Укладання та виконання договорів із закупівлі шкільних меблів, комп'ютерного обладнання, дидактичних засобів з порушенням вимог Закону № 922, ГКУ та ЦКУ на загальну суму 17398,1 тис. гривень.**⁴²

Зазначене спричинено укладанням і виконанням договорів, які не відповідають тендерним пропозиціям в частині вимог до параметрів шкільних парт; порушенням встановленого терміну постачання товарів

---

⁴² Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 11171,8 тис. грн, відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 1436,1 тис. грн, відділ освіти Пустомитівської районної державної адміністрації – 1862,1 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 1182,0 тис. грн, відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації – 900,0 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації – 226,4 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради – 540,5 тис. грн, відділ освіти виконкому Саксаганської районної у місті Кривий Ріг ради – 50,3 тис. грн, відділ освіти Харківської районної державної адміністрації – 28,9 тис. гривень.

(після початку навчального року із затримкою на 1–4 місяці); незастосуванням передбачених договорами штрафних санкцій за недотримання термінів постачання товарів. При цьому недотримання встановленого терміну постачання є найбільш поширеним порушенням.

Наприклад, департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради (директор Сушко К. А.) 06.08.2018 укладено вісім договорів з ТОВ "АРТ-ПРОМ" на придбання шкільних меблів (одномісні парти та стільці учнівські 3 та 4 ростових груп) на загальну суму 10987,4 тис. грн та передбачено постачання продукції з дати укладання договору і до 31.08.2018, що відповідає вимогам тендерної документації та підтверджено гарантійним листом товариства. Водночас постачальником не виконано договірних умов і постачання товару в 133 випадках на загальну суму 9996,2 тис. грн здійснено з порушенням визначених термінів (постачання відбулося з 20.09.2018 і до 21.12.2018). Прострочення постачання товарів становило від 19 днів до 100 днів, при цьому департаментом не застосовано штрафних санкцій (1 відс. вартості товару, постачання якого прострочено) на загальну суму **99,9 тис. гривень**. Штрафи постачальником не сплачувались та в судовому порядку департаментом не стягувались. У подальшому департаментом укладено з ТОВ "АРТ-ПРОМ" додаткові угоди (25.09.2018, 27.09.2018, 10.12.2018, 14.12.2018, 17.12.2018, 21.12.2018), якими передбачено продовження строку поставки товару на 1–2 місяці.

Подібні факти встановлено щодо укладених департаментом з ДП "КВАНТ", ПрАТ "Електровимірювач" та ТОВ "Бі-Про" договорів про постачання шкільних меблів, в результаті чого ним не застосовано штрафних санкцій на загальну суму **84,5 тис. гривень**.

Таким чином, у діях посадових осіб департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради, якими допущено ухвалення рішень (укладання додаткових угод) на користь постачальників та завдання цим істотної шкоди (збитків) на 99,9 тис. грн, відповідно вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 364 "Зловживання владою або службовим становищем" ККУ.

Управлінням освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради (начальник Старченко С. В.) за результатом переговорної процедури, яку застосовано у зв'язку з відміною двічі попередніх торгів через відсутність достатньої кількості учасників, укладено з ТОВ "МІРОС ГРУП" договір від 30.07.2018 № 571 про постачання сучасних меблів для початкових класів НУШ на загальну суму 1430,2 тис. грн, де визначено термін постачання (до 20.08.2018) та передбачено право вимагати замовником від постачальника відшкодування збитків, завданих невиконанням та/або неналежним виконанням його умов.

Поставку 1000 столів та 1000 стільців на загальну суму **1182,0 тис. грн** здійснено ТОВ "МІРОС ГРУП" із простроченням встановленого терміну (04.09.2018 та 03.10.2018), чим не дотримано вимог частини першої статті 222 ГКУ, статті 629 ЦКУ та пункту 4.2 договору. Додаткові угоди про продовження терміну постачання не укладались. Управлінням не забезпечено

реалізацію своїх прав, передбачених договором та частиною другою статті 222 ГКУ: вимагати від постачальника відшкодування збитків, завданих невиконанням та/або неналежним виконанням умов договору.

Подібні факти (порушення постачальником терміну поставки та невжиття замовником заходів для стягнення штрафних санкцій і пені за невиконання умов договору) встановлено у **відділі освіти Кам'янець-Подільської райдержадміністрації** при закупівлі відповідно до договору з ТОВ "МІРОС ГРУП" від 08.10.2018 № 281 комплектів меблів для організації освітнього простору (175 столів та стільців) на загальну суму 220,5 тис. грн (не стягнуто штрафних санкцій у сумі **5,9 тис. грн**); **відділі освіти виконкому Саксаганської районної у місті Кривий Ріг ради** при закупівлі відповідно до договору від 03.09.2018 № 62 ВТ з ТОВ "Протех-ІТ-Україна" 24 ноутбуків на загальну суму 412,8 тис. грн (не стягнуто пені та штрафних санкцій на суму **50,3 тис. грн**); **відділом освіти Харківської районної державної адміністрації Харківської області** при закупівлі відповідно до шести договорів⁴³ засобів навчання на суму 1842,1 тис. грн (не стягнуто штрафних санкцій в сумі **28,9 тис. грн**).

Управлінням освіти Дунаєвецької міської ради (начальник Колісник В. В.) укладено з ТОВ "Діксі-Центр" договір від 31.08.2018 № 398 на постачання 28 комплектів (по 8 найменувань у кожному) дидактичного матеріалу для учнів початкових класів для організації освітнього простору Нова українська школа в загальноосвітніх закладах Дунаєвецької міської ОТГ на загальну суму 510,8 тис. грн (термін поставки до 30.09.2018), де передбачено сплату постачальником штрафних санкцій у разі невиконання або несвоєчасного виконання зобов'язань при закупівлі товарів за бюджетні кошти. Між управлінням та товариством 24.09.2018 і 29.10.2018 укладено додаткові угоди, якими продовжено термін поставки до 25.11.2018 у зв'язку з інформуванням постачальником про затримку товару на митниці. Фактично товар поставлено 28.11.2018.

До аудиту не надано жодних документів, які підтверджують необхідність продовження термінів поставки. При цьому 5 з 8 найменувань кожного комплекту дидактичного матеріалу виготовлені ТОВ "2ДЗД", яке знаходиться в м. Київ.

Отже, управлінням за відсутності документального підтвердження виникнення об'єктивних обставин, що спричинили продовження строків поставки товарів, укладено додаткові угоди, що дало можливість ТОВ "Діксі-Центр" ухилитися від виконання умов договору та застосування штрафних санкцій за неналежне виконання договірних зобов'язань на суму

---

⁴³ Договір від 25.10.2018 № 1 Пшк-18 з ПП "БРУНЕРА" з придбання фурнітури різної, від 29.10.2018 № 154 ІБФПДЕ-18 з ТОВ "Виробництво "Розумники" з ПП "Міжнародний навчальний центр" про придбання комп'ютерного обладнання, від 19.11.2018 № Меб – 10/18 про придбання шкільних меблів, від 04.09.2018 № 1-НУШ/Ігр та від 16.09.2018 № 1 Ігр-18 з ТОВ "ОСВ ТРЕЙДИНГ" про придбання іграшок, від 14.09.2018 № 1-Мік/18 з ФОП "Петренко Олексій Юрійович" про придбання мікроскопів.

5,9 тис. гривень. Зазначене призвело до постачання комплектів дидактичного матеріалу після трьох місяців з початку навчального року (або через 59 календарних днів від визначеного в договорі строку без врахування змін).

3.2.4. *Порушення законодавства та інші недоліки при веденні бухгалтерського обліку*

➤ **Порушення вимог Закону № 996 та Порядку № 1219, а також інші недоліки в частині оприбуткування та відображення товарно-матеріальних цінностей на відповідному рахунку на загальну суму 20888,2 тис. гривень.**⁴⁴

Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради (начальник Сушко К. А.) в порушення вимог частини п'ятої статті 9 Закону № 996 не оприбутковано як основні засоби придбані у серпні–грудні 2018 року комплекти меблів шкільних, ноутбуки, приладдя навчальні (дидактичні матеріали) по 22 школах на загальну суму **1649,0 тис. гривень**. Зазначені витрати обліковувалися як капітальні інвестиції за дебетом субрахунку 1312 "Капітальні інвестиції в основні засоби". Під час аудиту порушення усунуто і станом на 22.05.2019 придбані засоби навчання оприбутковані в повному обсязі як основні засоби.

Відповідно до постанов № 237 та № 130 видатки субвенції на закупівлю дидактичних матеріалів віднесено до видатків розвитку. У постанові № 237 встановлено, що в разі необхідності закупівлі малоцінних необоротних матеріальних активів, у тому числі дидактичних матеріалів, сучасних меблів для учнів початкових класів, що навчаються за новими методиками відповідно до Концепції НУШ, кошти, визначені розподілом субвенції як видатки розвитку, можуть спрямовуватися на видатки споживання.

Аудитом встановлено, що окремі розпорядники коштів не скористалися такою можливістю і здійснювали закупівлю дидактичних матеріалів та шкільних меблів у складі видатків розвитку (за КЕКВ 3110 "Придбання обладнання і предметів довгострокового призначення") як комплекти та відносили їх до складу основних засобів, які відповідно до пункту 1.2 розділу II Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Мінфіну від 23.01.2015 № 11, включаються до малоцінних необоротних активів (вартість за од. товару до 6000 грн без ПДВ) та мають закуплятися у складі видатків споживання за КЕКВ 2210 "Предмети, матеріали, обладнання та інвентар"⁴⁵.

⁴⁴ Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 1649,0 тис. грн, відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації – 2558,7 тис. грн, відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації – 4076,8 тис. грн., Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти – 62,6 тис. грн, 61 місцевий бюджет Хмельницької області (в тому числі: управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради) на загальну суму 12541,1 тис. гривень.

⁴⁵ Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затверджена наказом Мінфіну від 12.03.2012 № 333 (у редакції наказу Мінфіну від 21.06.2012 № 754), зареєстрована в Мін'юсті 27.03.2012 за № 456/20769.

Так, **управлінням освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради** (начальник Колісник В. В.) у 2018 і 2019 роках за КЕКВ 3110 придбано за рахунок коштів субвенції та коштів місцевих бюджетів на умовах співфінансування 23 комплекти шкільних меблів (парти і стільці) на суму 481,9 і 384,5 тис. грн відповідно, а також у 2018 році – 28 комплектів дидактичних матеріалів на суму 510,8 тис. гривень. Загальна кількість придбаних учнівських парт і стільців становила 405 од., а дидактичних матеріалів – 8 найменувань у кожному комплекті, що становить менше 2 тис. грн за одиницю. У бухгалтерському обліку придбані шкільні меблі та матеріали управлінням відображено як основні засоби.

На момент проведення аудиту (червень 2019 року) частину комплектів згідно з актами приймання-передачі передано до шкіл, проте таке переміщення в інвентарних картах не відображено, даними щорічної інвентаризації у 2018 році (станом на 01.12.2018) не підтверджено. Крім того, вибірковим обстеженням у чотирьох загальноосвітніх закладах Дунаєвецької міської об'єднаної територіальної громади (Дунаєвецький навчально-виховний комплекс, Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 2, Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 та Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 4) встановлено, що інвентарних номерів на окремих матеріальних цінностях, які входять до умовного комплекту дидактичних матеріалів, немає.

Зазначене, зокрема, спричинено тим, що такий комплект містить велику кількість дрібних "малоцінних необоротних матеріальних активів", на яких складно (в окремих випадках неможливо) проставити інвентарний номер (наприклад, на магнітних картках наборів наочно-дидактичних матеріалів з української/англійської мови та математики у кількості 130 шт. розміром 3x3 см).

У подальшому існує ймовірність виникнення проблем із застосуванням норм бухгалтерського обліку при списанні таких основних засобів (дидактичний матеріал, учнівські парти та стільці) та нарахуванні амортизації (зносу) на них.

3.2.5. Інші недоліки при управлінні бюджетними коштами

✓ **Прийняття розпорядниками коштів комплектів дидактичного матеріалу на загальну суму 2145,6 тис. грн⁴⁶ без надання постачальниками висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи, що передбачено укладеними договорами. Як наслідок, безпечність придбаних навчальних засобів (друкованої продукції та ігор) не підтверджено і не гарантовано.**

Так, у Хмельницькій області у 2018 році **управлінням освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради** в порушення умов договорів прийнято від ТОВ "Діксі-Центр" без висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи 28 комплектів дидактичного матеріалу для учнів початкових

⁴⁶ Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28 – 54,9 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради – 854,3 тис. грн, відділ освіти Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації – 259,5 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвецької міської ради – 510,8 тис. грн, департамент освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації – 466,1 тис. гривень.

класів НУШ на суму 510,8 тис. гривень. Подібно **управлінням освіти і науки Кам'янець–Подільської міської ради** прийнято від ФОП Шафаренко А. А. 13 таких комплектів на суму 854,3 тис. грн; відділом освіти Кам'янець–Подільської райдержадміністрації від ФОП Шафаренко А. А. – 17 комплектів на суму 259,5 тис. грн; **Хмельницьким навчально-виховним об'єднанням № 28** від ТОВ "Епіцентр К", ФОП Михайлов М. М., ФОП Войталюк М. І., ФОП Басалига В. А., ТОВ "Книжковий світ" – на суму 54,9 тис. гривень.

✓ **Придбання предметів, не передбачених Примірним переліком №137, на загальну суму 387,9 тис. грн⁴⁷, що є результатом прийнятих неякісних управлінських рішень.**

Так, **управлінням освіти Овідіопольської районної державної адміністрації** (в. о. начальника Ткаченко О. В.) в серпні 2018 року придбано у ФОП Камінський Ю.П. 21 од. моделі "Гігієна зубів, верхня та нижня щелепа" за ціною 2,5 тис. грн за 1 од. на загальну суму 52,4 тис. грн; **Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти** (в. о. ректора Бодик О. П.) в листопаді 2018 року придбано п'ять кулерів для води за ціною 4,2 тис. грн за од. на суму 21,0 тис. грн, 20 навушників Sennheiser GAME ONE за ціною 6,0 тис. грн за од. на загальну суму 119,9 тис. грн; **відділом освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації у Київській області** (начальник Івашко М. М.) в листопаді 2018 року придбано в ТОВ "Вема Кідс" дидактичний матеріал "Дитяча карта Сонячної системи" в кількості 128 од. за ціною 80 грн за од. на суму 10,2 тис. грн, "Набір мікропрепаратів "Ботаніка" 128 од. за ціною 1,4 тис. грн за од. на суму 184,4 тис. гривень.

✓ **Порушення прав громадян внаслідок незабезпечення їх відповідно до вимог законодавства⁴⁸ коштами для здійснення поточних витрат під час службового відрядження (авансом) на загальну суму 76,8 тис. гривень.⁴⁹**

Наприклад, **управлінням освіти і науки Кам'янець–Подільської міської ради** (начальник Старченко С. В.) в порушення вимог пункту 4 розділу I Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженої наказом Мінфіну від 13.03.1998 № 59, за наявності на рахунок

---

⁴⁷ Відділ освіти Києво–Святошинської районної державної адміністрації – 194,6 тис. грн, управління освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації – 52,4 тис. грн, Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти – 140,9 тис. гривень.

⁴⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 98 "Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів", наказ Мінфіну від 13.03.1998 № 59 "Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон", який зареєстровано в Мін'юсті 31.03.1998 за № 218/2658.

⁴⁹ Відділ освіти виконкому Саксаганської районної у місті Кривий Ріг ради – 13,4 тис. грн, управління освіти і науки Броварської міської ради – 6,1 тис. грн, управління освіти і науки Кам'янець–Подільської міської ради – 21,0 тис. грн, відділ освіти Кам'янець–Подільської районної державної адміністрації – 34,1 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради – 2,2 тис. гривень.

коштів не здійснювалось авансування працівників перед від'їздом у відрядження, пов'язаного із підвищенням кваліфікації в межах НУШ, на загальну суму 21,0 тис. гривень. Зокрема, асистента вчителя першого класу з інклюзивним та інтегрованим навчанням НВК № 3 гр. Д. згідно з наказом управління Кам'янець-Подільської міськради від 12.10.2018 направлено до Хмельницького обласного інституту післядипломної освіти (м. Хмельницький) для проходження курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за Концепцією НУШ з 16 по 19 жовтня 2018 року, при цьому авансом відрядженого працівника не забезпечено.

✓ **Безпідставне відшкодування витрат на відрядження на загальну суму 7,6 тис. гривень.**⁵⁰

Відділом освіти Городоцької районної державної адміністрації (начальник Яскевич І. А.) згідно з 17 наказами в листопаді–грудні 2018 року спрямовано на оплату відряджень 2 вчителів-тренерів 3,1 тис. грн, які не пов'язані із підвищенням їх кваліфікації за напрямом НУШ, чим порушено вимоги підпункту 10 пункту 5 Порядку та умов № 237. Відповідно до пояснення головного бухгалтера вказані авансові звіти проведено помилково.

Результати обстежень шкільних меблів, дидактичних матеріалів, комп'ютерного обладнання та мультимедійного контенту, придбаного за рахунок коштів субвенції та коштів місцевих бюджетів на умовах співфінансування для забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа", наведені в Додатку 2.

IV. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ

Спрямування у 2018 році та протягом 9 місяців 2019 року субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" в сумі 1611,7 млн грн створило фінансові передумови для виконання заходів Концепції НУШ. Водночас аудитом встановлено, що за рахунок коштів субвенції не забезпечено на належному рівні якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа".

Серед основних факторів, які негативно вплинули на цей процес, є **незабезпечення МОН належного правового регулювання питань використання коштів субвенції** (про що йдеться в Розділі I Звіту), **розпорядниками коштів субвенції – придбання якісних і сучасних меблів** (Розділ III Звіту), **організації нового освітнього простору відповідно до Концепції НУШ**, що зумовлено такими причинами:

⁵⁰ Відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації – 0,5 тис. грн, відділ освіти Городоцької районної державної адміністрації – 5,7 тис. грн, відділ освіти Пустомитівської районної державної адміністрації – 0,8 тис. грн, відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації – 0,4 тис. грн, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради – 0,2 тис. гривень.

1. Невідповідність площі приміщень шкіл критеріям щодо організації в них осередків для вільного розвитку творчої особистості дитини. Як наслідок, такі осередки або взагалі не створюються, або створюються за межами приміщення класу.

Найстаріша школа в Україні збудована в 1732 році⁵¹, останній капітальний ремонт якої зроблено у 2018 році. Цього року до цієї школи пішло навчатися 17 першокласників. Також є школи, збудовані в 1738 році (пішло 28 дітей), 1775 році (47 дітей), 1787 році (10 дітей).⁵² В Україні школи функціонують як у приміщеннях, збудованих у XIX сторіччі, так і нових, введених в експлуатацію у 2019 році⁵³.

На початок 2018/2019 навчального року потребували поточного ремонту понад 20 відс. класних кімнат перших класів. При цьому, за даними облдержадміністрацій (крім Херсонської) та КМДА, **понад третина ремонтів класних кімнат перших класів здійснюється за кошти батьків**⁵⁴.

Переповненість класів (понад 30 першокласників) встановлено в 13 відс. загальної кількості перших класів на початок 2018/2019 навчального року. Зокрема, в м. Києві цей показник становить 30 відс., тобто майже кожна третя школа столиці є переповненою, Дніпропетровській області – 36 відсотків.

Крім того, **більше 50 відс. приміщень перших класів мають площу, яка є менше допустимої (60 м²), або менше 2 м² на одного учня.**

Наприклад, із 43 перших класів шкіл **Пустомитівського району Львівської області** фактична площа приміщень дев'яти перших класів на одного учня становить від 0,9 до 2 м², що не дає можливості створити відповідні осередки для дітей. Подібно площа класних кімнат двох шкіл **Яворівського району Львівської області** на одного учня першого класу становить в середньому 1,8 м² (Яворівська загальноосвітня школа I ступеня) та 1,4 м² (Опорний заклад "Івано-Франківська загальноосвітня школа I-III ступенів імені Івана Франка Яворівської районної ради Львівської області").

В окремих закладах **Києво-Святошинського району Київської області** неможливо створити всі зональні осередки у класному приміщенні у зв'язку із переповненістю перших класів. Так, в деяких навчальних закладах запроваджено навчання у дві зміни – 1 та 3 класи, 1 та 4 або 5 класи в одній класній кімнаті (Боярський академічний ліцей "Лідер" – 1 та 3 класи, Вишнівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 – 1 та 3 класи, Боярська загальноосвітня школа I-III ступенів № 5 – 1 та 4 класи, Боярський академічний

⁵¹ Староводолазька загальноосвітня школа I-III ступенів Нововодолазької селищної ради знаходиться в с. Стара Водолага Нововодолазького району Харківської області.

⁵² КЗ "Полтавський навчально-виховний комплекс (загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад) № 36 Полтавської міської ради Полтавської області, загальна середня школа № 62 у м. Львові, Івахновецька ЗОШ I-II ступенів у с. Івахновці Чемеровецького району Хмельницької області.

⁵³ Раковецький навчально-виховний комплекс у с. Раковець Богородчанського району Івано-Франківської області (пішло 20 дітей), Вишківська ЗОШ I-II ступенів у с. Вишка Закарпатської області (13 дітей), середня загальноосвітня школа у с. Лосинець Турківського району Львівської області (6 дітей).

⁵⁴ Тут і надалі наведена інформація обласних державних адміністрацій (крім Херсонської) та Київської міської державної адміністрації, отримана на запит Рахункової палати від 15.08.2019 № 18-2367.

ліцей "Гармонія" – 1 та 4 класи, Вишнівський академічний ліцей "Основа" – 1 та 4 класи, Крюківщинська загальноосвітня школа I-III ступенів – 1 та 3 класи, Софіївсько-Борщагівський навчально-виховний комплекс I-III ступенів – 1 та 5 класи і 1 та 3 класи).

В Одеській спеціалізованій школі № 64 I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови через відсутність достатніх площ навчальних класів не створено осередки для відпочинку з килимом для сидіння та гри, такі стаціонарні зони організовано у прилеглих до класів приміщеннях. Так, площа приміщень на одного учня з 1–А по 1–Г класи коливається від 1,6 до 1,7 м².

У перших класах загальноосвітніх шкіл №№ 8, 10, 14 I-III ступенів м. Ізмаїл Одеської області площа на одного учня в середньому коливається від 1,4 м² до 1,9 м². Як наслідок, через відсутність достатніх площ навчальних класів не створено осередків для відпочинку з килимом для сидіння та гри, художньо-творчої діяльності з полицями для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт. Зони створюються за рахунок трансформації парт, розгортання килима та за межами класу в коридорах школи.

Із чотирьох оглянутих навчальних закладів у м. Дунаєвці Хмельницької області лише в трьох – Дунаєвецькій загальноосвітній школі I-III ступенів № 3, Дунаєвецькій загальноосвітній школі I-III ступенів № 4, Дунаєвецькому навчально-виховному комплексі, створено осередки для відпочинку, ігор, дитячу бібліотеку, окремі осередки через відсутність достатніх площ приміщень, в яких розташовані перші класи, об'єднано за тематикою (наприклад, навчально-пізнавальної діяльності з бібліотекою). Натомість у Дунаєвецькій загальноосвітній школі I-III ступенів № 2 у зв'язку з відсутністю достатніх площ класів взагалі не створено осередків для відпочинку, ігор, бібліотеки тощо.

У Кадиєвецькій загальноосвітній школі I-III ступенів, Орининському закладі загальної середньої освіти в с. Оринин, Слобідсько-Рихтівському закладі загальної середньої освіти в с. Слобідсько-Рихтівка Кам'янець-Подільського району, навчально-виробничому комплексі № 9 ім. А. М. Трояна, загальноосвітній школі № 17, навчально-виробничому комплексі № 13, навчально-виробничому комплексі № 14 м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області через відсутність достатньої площі приміщень навчальних класів створено осередки для відпочинку, ігор, класну бібліотеку та осередок вчителя шляхом об'єднання за тематикою, наприклад, осередок ігор об'єднано з осередком відпочинку.

2. Створення нерівних умов для здобуття освіти внаслідок незабезпечення (непослідовного забезпечення) повною мірою навчальних закладів необхідними засобами навчання, що не дає можливості більш ефективно реалізовувати освітні програми відповідно до Концепції НУШ.

Так, відділом освіти Яворівської райдержадміністрації Львівської області у 2018 році закуплено 97 ноутбуків, що дало змогу забезпечити лише 60 відс. перших класів шкіл району, придбання проєкторів взагалі не здійснювалось. Вказане не дозволяє належно облаштувати робоче місце вчителя.

З 29 перших класів Шевченківського району м. Харків 22 забезпечені ноутбуками, але спеціалізоване програмне забезпечення (електронні ігрові освітні ресурси) на техніку не придбавалось.

Багатофункціональними пристроями (принтер, копір, сканер) забезпечено лише 22 класи. Тільки 2 класи мають інтерактивні дошки, що придбані за позабюджетні кошти. Із 89 перших класів **Московського району м. Харків** комп'ютерне обладнання придбано для 51, для решти класів (1066 учнів) таке обладнання не закуплено.

Із 60 перших класів **Саксаганського району в м. Кривий Ріг** забезпечено ноутбуками лише 24, а документ-камерою EPSON з проєктором – 7 класів, в результаті чого близько 1000 учнів позбавлені можливості використовувати електронні ресурси в навчальному процесі.

Із чотирьох перших класів **середньої загальноосвітньої школи № 6 в м. Дніпро** забезпечені дидактичними матеріалами лише три, а з семи перших класів **середньої загальноосвітньої школи № 134 в м. Дніпро** – шість.

Відділом освіти Києво-Святошинського району Київської області придбані шкільні меблі розподілено так, що вісім закладів району⁵⁵, в яких функціонує 19 перших класів (501 учень), взагалі не отримували нових парт, хоча мали потребу в 253 од. таких меблів. Десяти навчальним закладам⁵⁶ розподілено 454 парти за наявності 1524 учнів, тобто 1070 дітей мали нерівні умови порівняно з іншими.

Управлінням освіти Дергачівської райдержадміністрації Харківської області придбаний дидактичний матеріал з математики, української та англійської мови розподілено таким чином, що 19 перших класів 11 шкіл району не мають цих дидактичних матеріалів, хоча їх наявність передбачена в кожному класі.

3. Неналежність проведення моніторингового дослідження впливу рівня матеріально-технічного забезпечення на рівень компетенцій учнів для визначення ефекту впровадження Концепції НУШ.

За результатами проведеного на виконання наказу МОН від 09.02.2018 № 118 Українським центром оцінювання якості освіти першого циклу моніторингового дослідження стану сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи 2018 року підготовлено Звіт, який оприлюднено на сайті цього Центру (<http://testportal.gov.ua/zvity-dani-2/>).

У Звіті зазначено, що дослідження проведено на підставі даних про тестування й анкетування 9007 учнів (4506 учнів, які виконували тести й заповнювали анкети з читання, та 4501 учня – з математики) та 486 учителів (239 анкет учителів, учні яких виконували тести з читання, та 245 – із математики).

⁵⁵ Боярський навчально-виховний комплекс "Колегіум – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3", Горенська загальноосвітня школа, Гореницька загальноосвітня школа, Софіївсько-Борщагівський навчально-виховний комплекс, Ходосіївська загальноосвітня школа, Мощунська загальноосвітня школа, Бобринська загальноосвітня школа, Боярське навчально-виховне об'єднання І ступеня.

⁵⁶ Боярська загальноосвітня школа № 5, Боярський навчально-виховний комплекс "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня", Вишнівська загальноосвітня школа № 1, Вишнівська загальноосвітня школа № 2, Вишнівська загальноосвітня школа № 4, Білогородська загальноосвітня школа № 2, Новосілівська загальноосвітня школа, Святопетрівська загальноосвітня школа, Хотівський навчально-виховний комплекс "Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія", Борщагівська загальноосвітня школа.

Запропоновані в анкетах питання мають на меті насамперед встановити забезпеченість вчителів та учнів матеріальними засобами навчання, стан будівель та приміщень ЗЗСО, проте не передбачають вивчення проблеми використання таких засобів у навчальному процесі, зокрема, не включено питань, які дають можливість визначити першопричини невикористання навчальних засобів (наприклад, розміри шкільних кабінетів; граничні відстані від учня до мультимедійного пристрою або дошки; наявність вільних стін для наочного розміщення матеріалів тощо). Зазначене не дає змоги встановити причинно-наслідковий зв'язок між якістю, технічними характеристиками матеріальних засобів навчання, практичними обмеженнями їх використання та успішністю учнів за обраними компетенціями.

Таким чином, результати оцінки впливу рівня матеріально-технічного забезпечення на рівень компетенції учнів, отримані під час моніторингового дослідження, не можуть бути використані для визначення ефекту впровадження Концепції НУШ.

Водночас висновок про перебування учнів початкової школи у нерівних умовах, що пов'язано насамперед із типом місцевості, де розташовані ЗЗСО (місто/сільська місцевість), та типом ЗЗСО (загальноосвітні школи/інші заклади початкової освіти), наслідком яких є суттєва різниця в оволодінні читацькою та математичною компетентностями випускниками початкової школи свідчить про наявність інших факторів, які слід враховувати при управлінні бюджетними коштами.

ВИСНОВКИ

1. Спрямування у 2018–2019 роках субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" створило фінансові передумови для виконання заходів Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р (далі – Концепція НУШ), обумовило виділення з місцевих бюджетів коштів на засадах співфінансування на закупівлю дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, мультимедійного контенту, покращило матеріально-технічне забезпечення початкових класів шкіл та якість освіти.

Водночас Міністерство освіти і науки України (Міністр Гриневич Л. М., з 29.08.2019 – Новосад Г. І.) як головний розпорядник коштів субвенції, обласні державні адміністрації, Київська міська державна адміністрація як відповідальні за розподіл коштів субвенції між місцевими бюджетами та низка департаментів (управлінь, відділів) освіти райдержадміністрацій і виконавчих органів місцевих рад, закладів загальної середньої та педагогічної освіти як розпорядники коштів субвенції за місцевими бюджетами неповною мірою забезпечили ефективне використання цих коштів у 2018 році та протягом 9 місяців 2019 року.

Зазначене насамперед спричинено невизначенням чіткого та достатнього переліку засобів навчання та обладнання, які мають закуповуватися за кошти субвенції та співфінансування з місцевих бюджетів, а також черговості використання коштів з метою створення рівних умов навчання для дітей та впровадження в школах нових освітніх програм відповідно до Концепції НУШ.

Як наслідок, розпорощення коштів між заходами без досягнення за кожним із них запланованих цілей; орієнтація розпорядників коштів субвенції за місцевими бюджетами на швидке та повне їх використання без оцінки здобутків; придбання для більшості початкових класів шкіл неякісних та в окремих випадках сумнівних за безпечністю шкільних меблів та дидактичних матеріалів; неможливість організації освітнього простору відповідно до Концепції НУШ; нерівність створених умов для здобуття дітьми освіти, чим порушено право дитини на освіту, що досягається на підставі рівних можливостей, передбачених Конституцією України, Конвенцією ООН про права дитини.

2. Нормативно-правове та організаційне врегулювання питань використання коштів субвенції є недостатнім для їх ефективного використання, оскільки не охоплено всіх аспектів та не забезпечено узгодженості окремих норм і процедур з питань створення нового освітнього простору.

2.1. МОН не вжито заходів щодо затвердження на виконання вимог Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" (постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237) (далі – Порядок та умови № 237) чіткого та достатнього переліку дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів, на закупівлю яких мають спрямовуватися кошти субвенції.

Затвердження МОН наказом від 13.02.2018 № 137 **Примірного** переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи (далі – Примірний перелік № 137) свідчить про намагання ухилитися від здійснення належного контролю за дотриманням розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами цільового використання коштів та забезпеченням навчального процесу якісними засобами навчання, що відповідають державним нормам і стандартам.

До Примірного переліку № 137 включено **більшість позицій** засобів навчання та обладнання **Типових переліків** навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів (2-ге видання, доповнене), затверджених наказом МОН від 20.06.2002 № 364. Отже, **МОН з метою реалізації Концепції НУШ сформовано перелік засобів навчання, якими загальноосвітні навчальні заклади мали бути оснащені ще до впровадження реформи НУШ.**

При цьому окремі засоби навчання та обладнання (наприклад, м'які крісла-мішки, абакус, килимки для занять, одномісні парти) включено МОН

до Примірного переліку № 137 без належного обґрунтування, оскільки вони задовольняють потреби лише **окремих областей**, що має негативний вплив на ефективність (результативність) спрямування бюджетних коштів.

2.2. Кабінетом Міністрів України та МОН не створено нормативно-правового забезпечення для здійснення контролю за дотриманням співфінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів при закупівлі та доставці товарно-матеріальних цінностей для закладів загальної середньої освіти.

Зокрема, бюджетним законодавством не визначено поняття та конкретних джерел такого співфінансування (власні доходи чи трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам); не врегульовано механізму спрямування субвенції у разі недотримання місцевими органами виконавчої влади/органами місцевого самоврядування умов співфінансування, чим створено підґрунтя для виникнення ризиків фінансової незабезпеченості (нерівності забезпечення) відповідних видатків з місцевих бюджетів.

2.3. Міністерством охорони здоров'я України з метою гарантування безпечності умов навчання для здоров'я дітей не вжито заходів щодо перегляду (актуалізації) Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63) (далі – ДСанПіН 5.5.2.008-01), Державних санітарних правил і норм безпеки іграшок та ігор для здоров'я дітей (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 30.12.1998 № 12), які є застарілими, оскільки містять посилання на нормативно-правові акти, що втратили чинність.

Мінекономрозвитку не актуалізовано ДСТУ ГОСТ 22046:2004 "Меблі для навчальних закладів. Загальні технічні умови", розроблений на підставі міждержавного стандарту ГОСТ 22046-2002 "Мебель для учебных заведений. Общие технические условия", хоча останній оновлено у 2016 році.

2.4. Методичними рекомендаціями щодо організації освітнього простору Нової української школи, затвердженими наказом МОН від 23.03.2018 № 283, передбачено створення в освітньому просторі навчального кабінету вісім осередків (для навчально-пізнавальної діяльності; гри; художньо-творчої діяльності; відпочинку з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям; вчителя; змінні тематичні осередки, в яких розміщуються дошки/фліпчарти/стенди тощо; куточок живої природи; дитяча класна бібліотека), а також використання одномісних столів і стільців, чим забезпечується швидка трансформація для групової роботи.

Водночас ДБН В.2.2-3:2018 "Будинки і споруди. Заклади освіти", затверджені наказом Мінрегіону від 25.04.2018 № 106, не містять проєктів будівель, які передбачають створення таких осередків з можливістю трансформування меблів.

Як наслідок, осередки для навчально-пізнавальної діяльності з відповідними меблями, гри, художньо-творчої діяльності, відпочинку, куточок живої природи, дитяча класна бібліотека, для наповнення яких передбачені кошти субвенції, через відсутність достатніх площ у навчальних класах та

переповненість учнями практично не створюються або створюються за межами класу (наприклад, в коридорі). Так, в окремих закладах **Києво-Святошинського району Київської області** неможливо створити всі зональні осередки у класному приміщенні у зв'язку із переповненістю перших класів: в семи навчальних закладах запроваджено навчання у дві зміни – 1 та 3 класи, 1 та 4 або 5 класи в одній класній кімнаті.

У результаті використання коштів субвенції покращило матеріально-технічну базу шкіл, а не забезпечило впровадження нового освітнього середовища.

3. МОН не забезпечено належного обґрунтування та розподілу коштів субвенції між регіонами. Як наслідок, закладеного в держбюджеті обсягу недостатньо для створення в повному обсязі нових умов навчання відповідно до Концепції НУШ.

3.1. Складені МОН та подані на розгляд Мінфіну бюджетні запити щодо обсягу субвенції на 2018 і 2019 роки в сумах 1369,1 і 1300,0 млн грн не містять обґрунтувань щодо необхідності передбачення таких видатків. З департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської держадміністрацій МОН не запитувало інформації щодо потреби у коштах для фінансування НУШ у 2018 та 2019 роках (у тому числі щодо коштів субвенції), а також відомостей для її визначення.

Ресурсу, визначеного МОН і закладеного в держбюджет на 2018 рік на придбання шкільних меблів (одномісного столу і стільця), за розрахунками, в сумі 359,5 млн грн, було недостатньо для створення в перший рік впровадження освітньої реформи нових умов навчання відповідно до Концепції НУШ. Такого ресурсу не вистачало навіть для забезпечення сучасними меблями дітей перших класів.

Враховуючи, що на 2019 рік обсяг видатків субвенції з державного бюджету зменшився і, відповідно, частка видатків на придбання сучасних меблів, для створення рівних умов щодо забезпечення всіх учнів новими сучасними меблями (столом і стільцем) необхідно щонайменше 5 років.

3.2. МОН при здійсненні на 2018 рік розподілу 370,3 млн грн субвенції на підвищення кваліфікації педагогічних працівників між областями та м. Києвом взято до уваги тільки чисельність учителів 1-4-х і підготовчих класів станом на 01.10.2017 (92,4 тис. осіб), при цьому безпідставно не враховано кількості асистентів вчителів закладів загальної середньої освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням, заступників директорів закладів загальної середньої освіти з навчально-виховної (навчальної, виховної) роботи у початкових класах, вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 навчальному році.

Також не враховано видатків на оплату праці тренерів, тренерів-педагогів, працівників закладів післядипломної педагогічної освіти комунальної форми власності, залучених до підвищення кваліфікації вчителів, проведення супервізії та інших передбачених пунктом 5 Порядку та умов № 237 видатків, що здійснюються за рахунок коштів субвенції (придбання предметів та матеріалів, тиражування матеріалів для здійснення підвищення кваліфікації, витрати на відрядження).

Як наслідок, у 2018 році МОН здійснено, а Кабінетом Міністрів України затверджено некоректний розподіл коштів субвенції в сумі 370,3 млн грн між областями та м. Києвом, що в подальшому призвело до незабезпечення місцевих бюджетів коштами субвенції на відповідні видатки згідно з об'єктивною потребою.

4. Використання коштів субвенції здійснюється низькими темпами, що свідчить про неефективне управління коштами.

На початок 2018/2019 навчального року використано 288,3 млн грн, що становило лише 25,8 відс. перерахованих з держбюджету у січні–серпні 2018 року коштів субвенції. Навіть прийняте Кабінетом Міністрів України розпорядження від 12.12.2018 № 964-р "Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2018 рік", яким зменшено на користь освітньої субвенції обсяг видатків споживання за субвенцією на НУШ на 228,5 млн грн (17 відс. загального обсягу), не дало можливості забезпечити використання 57,3 млн грн та призвело до повернення цих коштів до державного бюджету як невикористаних. Зазначене спричинено невиконанням плану з підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, проведення супервізії.

З огляду на темпи використання коштів субвенції у 2019 році (на початок 2019/2020 навчального року 56 відс. загального обсягу), прогнозований залишок невикористаних на кінець року коштів субвенції становитиме 25,8 млн грн, у зоні ризику, зокрема, Дніпропетровська та Харківська області. При цьому в дев'яти областях, де існує ризик повернення місцевими бюджетами коштів до державного бюджету, є 523 перші класи, які за рахунок коштів субвенції та місцевих бюджетів (на умовах співфінансування) у 2019 році взагалі не отримують дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту, музичних інструментів.

5. Розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами не забезпечено належного внутрішнього контролю за управлінням коштами субвенції та коштами місцевих бюджетів на засадах співфінансування, що призвело до завдання збитків державі та місцевим громадам на суму 45,9 млн грн, неефективного використання – 7,9 млн грн (нерезультативного, непродуктивного та неекономного), порушень законодавства з питань публічних закупівель – 14,5 млн грн, виконання договірних відносин – 17,4 млн грн, ведення бухгалтерського обліку – 20,9 млн грн, а також інших недоліків при управлінні бюджетними коштами – 6,9 млн гривень.

За фактами завдання збитків посадовими особами 23 об'єктів контролю (департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради, відділ освіти виконкому Сакаганської районної у місті Кривий Ріг ради Дніпропетровської області; управління освіти Краматорської міської ради, відділ освіти Слов'янської міської ради Донецької області; управління освіти і науки Броварської міської ради, відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області; управління освіти Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації; відділи освіти

Жовківської, Городоцької, Пустомитівської та Яворівської районних державних адміністрацій **Львівської області**; КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району м. Одеси", КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси", КУ "Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси", відділи освіти Ізмаїльської та Чорноморської міських рад, управління освіти, культури та спорту Овідіопольської районної державної адміністрації **Одеської області**; управління освіти і науки Сумської міської ради **Сумської області**; управління освіти адміністрації Московського району **Харківської області**; Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28, управління освіти і науки Кам'янець–Подільської міської ради, відділ освіти Кам'янець–Подільської районної державної адміністрації, управління освіти, молоді та спорту Дунаєвської міської ради **Хмельницької області**) вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтями 364 "Зловживання владою або службовим становищем", 367 "Службова недбалість" та 191 "Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем" Кримінального кодексу України.

Найбільш поширеним та суттєвим порушенням при використанні коштів (виявлено у 21 з 29 об'єктів контролю) є придбання шкільних меблів (парт та стільців), що не відповідають вимогам ДСТУ ГОСТ 22046:2004 "Меблі для навчальних закладів. Загальні технічні вимоги", ГОСТу 11015-93 "Столи учнівські. Типи і функціональні розміри.", ДСанПіН 5.5.2.008-01. Здебільшого йдеться про відсутність регулювання кута нахилу стільниці парт, маркування ростової групи, підставок для приладдя, невідповідність розміру площі робочої поверхні стільниці, ваги, форми, розмірів, місткості, стійкості, вандалостійкості конструкцій столів та стільців встановленим вимогам, що є важливим для збереження здоров'я дитини. Зазначене призвело до завдання збитків на загальну суму 45,3 млн грн через непридатність таких засобів для використання НУШ.

Наприклад, у Дніпропетровській області департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради (директор Сушко К. А.) в серпні 2018 року придбано у ТОВ "АРТ-ПРОМ" для 145 шкіл міста меблі (одномісні парти та стільці учнівські 3 та 4 ростових груп) на загальну суму 11,0 млн грн, при вибірковому обстеженні яких в травні 2019 року встановлено, що парти не мають регулювання висоти та зміни кута нахилу стільниці.

Невідповідність таких парт гігієнічним нормам призводить до швидкої стомлюваності учня, прийняття ним неправильних поз, що спричиняє порушення нормального зору, затруднення дихання, а також викривлення хребта.

Основними виробниками таких меблів є підприємства України, що свідчить не тільки про недбалість розпорядників коштів, але й про недобросовісність вітчизняних виробників.

6. У цілому аудитом встановлено, що Концепцію НУШ в частині організації нового освітнього простору неможливо реалізувати через невизначеність стратегічних підходів до використання коштів субвенції,

що призводить до певної хаотичності у матеріально-технічному забезпеченні шкіл і, відповідно, умов навчання.

Зокрема, найстаріша школа в Україні, яка функціонує до цього часу, збудована в 1732 році, найновіша – у 2019 році. На початок 2018/2019 навчального року потребували поточного ремонту понад 20 відс. класних кімнат перших класів. При цьому, за даними облдержадміністрацій (крім Херсонської) та КМДА, **понад третина ремонтів класних кімнат перших класів здійснюється за кошти батьків.**

Переповненість класів (понад 30 учнів) спостерігається в 13 відс. загальної кількості перших класів на початок 2018/2019 навчального року. Зокрема, по м. Києву цей показник становить 30 відс., тобто майже кожна третя школа столиці є перевантаженою, Дніпропетровській області – 36 відсотків.

Згідно з отриманими від обласних та Київської міської державних адміністрацій відомостями, **більш як 50 відс. приміщень перших класів мають площу, що є менше встановленої (60 м²), або менше 2 м² на одного учня.**

Для дітей початкових класів не створено рівних умов у частині забезпеченості за рахунок коштів субвенції сучасними меблями, комп'ютерною технікою, мультимедійним контентом, що негативно впливає на рівень реалізації освітніх програм відповідно до Концепції НУШ.

Наприклад, із 89 перших класів **Московського району м. Харків** комп'ютерне обладнання придбано для 51, для решти класів, в яких навчалось у 2018/2019 навчальному році 1066 учнів, таке обладнання не закуплено. Із 60 перших класів **Саксаганського району в м. Кривий Ріг** забезпечено ноутбуками лише 24, документ-камерою EPSON з проектором – 7 класів, чим позбавлено можливості використовувати електронні ресурси в навчальному процесі близько 1000 учнів. **Відділом освіти Києво-Святошинського району** Київської області придбані шкільні меблі розподілено так: вісім закладів району, в яких функціонує 19 перших класів (501 учень), взагалі не отримували нові парти, хоча мали потребу в 253 од. таких меблів, десятьом навчальним закладам розподілено 454 парти за наявності 1524 учнів, тобто 1070 дітей залишилися в нерівних умовах порівняно з іншими.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту поінформувати Верховну Раду України.

2. Рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" надіслати комітетам Верховної Ради України з питань бюджету та з питань освіти, науки та інновацій, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженому Президента України з прав дитини.

3. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська

школа" у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінетові Міністрів України** та рекомендувати:

- доручити Міністерству освіти і науки України підготувати та внести на розгляд зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа", затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237, в частині визначення підходів до використання коштів субвенції;

- доручити Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством розвитку громад та територій України підготувати зміни до ДБН В.2.2-3:2018 "Будинки і споруди. Заклади освіти", затверджених наказом Мінрегіону від 25.04.2018 № 106, в частині уточнення вимог до проектування площ навчальних приміщень з урахуванням нових підходів до організації освітнього простору;

- доручити Міністерству фінансів України підготувати та внести на розгляд Кабінетові Міністрів України проект змін до Бюджетного кодексу України в частині визначення поняття "співфінансування з місцевих бюджетів";

- доручити обласним державним адміністраціям та Київській міській державній адміністрації вжити заходів щодо відшкодування до державного бюджету особами, які вчинили дії з придбання шкільних меблів, що не відповідають встановленим вимогам, завданих збитків та недопущення таких порушень у подальшому.

4. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" надіслати **Міністерству освіти і науки України** та рекомендувати:

- підготувати та внести на розгляд Кабінетові Міністрів України зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа", затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237, у частині визначення черговості реалізації заходів з матеріально-технічного оснащення початкових класів закладів загальної середньої освіти;

- проаналізувати стан використання коштів субвенції у 2019 році та вжити належних заходів щодо раціонального перерозподілу коштів між місцевими бюджетами;

- затвердити чіткий і достатній перелік дидактичних матеріалів, музичних інструментів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту для початкових класів та зареєструвати відповідний наказ у Міністерстві юстиції України. Визначити в цьому переліку чіткі вимоги до засобів навчання та обладнання з урахуванням державних стандартів, санітарних норм і правил;

- актуалізувати Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затверджене наказом МОН від 20.07.2004 № 601.

5. Рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" надіслати **Міністерству охорони здоров'я України** та рекомендувати актуалізувати Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63) та інші санітарні правила і норми у сфері освіти.

6. Рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" надіслати **Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України** та рекомендувати актуалізувати ДСТУ ГОСТ 22046:2004 "Меблі для навчальних закладів. Загальні технічні умови" відповідно до ГОСТу 22046-2016 "Мебель для учебных заведений. Общие технические условия", а також інші стандарти у сфері освіти.

7. Повідомити **Генеральну прокуратуру України** про виявлені за результатами аудиту ознаки кримінальних правопорушень.

Заступник Голови
Рахункової палати

А. В. Майснер

Перелік закладів, в яких здійснювалося обстеження придбаних товарно-матеріальних цінностей

1. Бартатівський навчально-виховний комплекс "Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад" Городоцької районної ради Львівської області.
2. Боянецька загальноосвітня школа I-II ступенів Жовківського району Львівської області.
3. Боярська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 в Київській області.
4. Боярська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 в Київській області.
5. Боярська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 в Київській області.
6. Броварська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 в Київській області.
7. Броварська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Броварської міської ради в Київській області.
8. Броварська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 в Київській області.
9. Броварська загальноосвітня школа I-III ступенів № 9 в м. Бровари Київської області.
10. Броварська середня школа I-III ступенів № 5 в Київській області.
11. Броварський навчально-виховний комплекс Броварської міської ради в Київській області.
12. Височанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 в Харківському районі Харківської області.
13. Височанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 в Харківському районі Харківської області.
14. Височанська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів з поглибленим вивченням англійської мови ім. Героя Радянського Союзу О. Л. Пшенички в Харківському районі Харківської області.
15. Вишнівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 в Київській області.
16. Гімназія № 261 міста Києва у Дарницькому районі Київської області.
17. Глибоківська загальноосвітня школа I-III ступенів в Харківському районі Харківської області.
18. Гоголівська загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
19. Городоцька загальноосвітня школа № 3 I-III ступенів імені Героя України Івана Блюка Городоцької районної ради Львівської області.
20. Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.
21. Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 м. Дунаєвці Хмельницької області.
22. Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 м. Дунаєвці Хмельницької області.
23. Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 м. Дунаєвці Хмельницької області.
24. Дунаєвецький навчально-виховний комплекс "Загальноосвітня школа I-III ступенів, гімназія" м. Дунаєвці Хмельницької області.

25. Загальноосвітня школа № 8 I-III ступенів м. Ізмаїл Одеської області.
26. Загальноосвітня школа № 10 в м. Слов'янськ Донецької області.
27. Загальноосвітня школа № 10 I-III ступенів м. Ізмаїл Одеської області.
28. Загальноосвітня школа № 11 в м. Слов'янськ Донецької області.
29. Загальноосвітня школа № 12 в м. Слов'янськ Донецької області.
30. Загальноосвітня школа № 13 в м. Слов'янськ Донецької області.
31. Загальноосвітня школа № 14 I-III ступенів м. Ізмаїл Одеської області.
32. Загальноосвітня школа № 17 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.
33. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 10 з профільним навчанням в м. Краматорськ Донецької області.
34. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 11 в м. Краматорськ Донецької області.
35. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 12 в м. Краматорськ Донецької області.
36. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 31 в м. Краматорськ Донецької області.
37. Зазимський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
38. Заклад загальної середньої освіти № 267 м. Києва у Дарницькому районі Київської області.
39. Заклад загальної середньої освіти № 289 м. Києва у Дарницькому районі Київської області.
40. Заклад загальної середньої освіти № 309 м. Києва у Дарницькому районі Київської області.
41. Заклад середньої освіти № 274 у Дарницькому районі Київської області.
42. Зеленогайська загальноосвітня школа I-III ступенів в Харківському районі Харківської області.
43. Калаглійська загальноосвітня школа I-III ступенів Овідіопольського району Одеської області.
44. Калинівська загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
45. Княжицька загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
46. Комунальна установа В-Піщанська загальноосвітня школа I-II ступенів в м. Суми Сумської області.
47. Комунальна установа Піщанська загальноосвітня школа I-II ступенів в м. Суми Сумської області.
48. Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8 в м. Суми Сумської області.
49. Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 3 ім. генерал-лейтенанта А. Морозова.
50. Комунальний заклад "Великопроходівський ліцей" в м. Дергачі Харківської області.
51. Комунальний заклад "Дергачівський ліцей № 1" в м. Дергачі Харківської області.
52. Комунальний заклад "Дергачівський ліцей № 2" в м. Дергачі Харківської області.

53. Комунальний заклад "Дергачівський ліцей № 3" в м. Дергачі Харківської області.

54. Комунальний заклад "Русько-Лозівський" в м. Дергачі Харківської області.

55. Комунальний заклад "Солоницівський ліцей № 1" в м. Дергачі Харківської області.

56. Комунальний заклад "Солоницівський ліцей № 2" в м. Дергачі Харківської області.

57. Комунальний заклад "Харківська гімназія № 6 "Маріїнська гімназія" Харківської міської ради Харківської області.

58. Комунальний заклад "Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 30" в Московському районі міста Харків.

59. Комунальний заклад "Харківська спеціалізована школа I ступеня № 33" в Московському районі міста Харків.

60. Комунальний заклад "Харківський навчально-виховний комплекс № 106 Харківської міської ради Харківської області імені В. О. Кисіля".

61. Комунальний заклад вищої освіти "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради".

62. Комунальний заклад освіти "Середня загальноосвітня школа № 121" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

63. Комунальний заклад освіти "Середня загальноосвітня школа № 132" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

64. Комунальний заклад освіти "Середня загальноосвітня школа № 6" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

65. Комунальний заклад освіти "Спеціалізована середня загальноосвітня школа № 142 еколого-економічного профілю" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

66. Комунальний заклад освіти "Спеціалізована школа № 134 гуманістичного навчання та виховання" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

67. Комунальний заклад освіти навчально-виховний комплекс № 148 "Спеціалізована школа–дошкільний навчальний заклад (ясла–садок) з поглибленим вивченням іноземних мов "Планета щастя" Дніпровської міської ради".

68. Красилівська загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.

69. Криворізька гімназія № 91 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

70. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 122 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

71. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 120 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

72. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 122 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

73. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 41 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

74. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 68 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

75. Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 72 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

76. Криворізька спеціалізована школа I-III ступенів № 74 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

77. Криворізький навчально-виховний комплекс № 35 "Загальноосвітня школа I-III ступенів – багатопрофільний ліцей "Імпульс".

78. Липецька загальноосвітня школа I-III ступенів в Харківському районі Харківської області.

79. Липецька загальноосвітня школа I-III ступенів ім. П. В. Щепкіна в Харківському районі Харківської області.

80. Миколаївська загальноосвітня школа I-III ступенів Овідіопольського району Одеської області.

81. Навчально-виробничий комплекс № 13 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

82. Навчально-виробничий комплекс № 9 ім. А. М. Трояна Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

83. Навчально-виховний комплекс № 131 "Загальноосвітній навчальний заклад I ступеня - гімназія" Дніпровської міської ради Дніпропетровської області.

84. Овідіопольська загальноосвітня школа № 2 I-III ступенів Овідіопольського району Одеської області.

85. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 122 Одеської міської ради.

86. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 32 Одеської міської ради.

87. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 43 Одеської міської ради.

88. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 77 Одеської міської ради.

89. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 80 Одеської міської ради Одеської області.

90. Одеська загальноосвітня школа I-III ступенів № 85 Одеської міської ради Одеської області.

91. Одеська спеціалізована школа № 54 I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови Одеської міської ради.

92. Одеська спеціалізована школа № 64 I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови Одеської міської ради.

93. Одеський ліцей № 9 Одеської міської ради Одеської області.

94. Опорний заклад "Івано-Франківська загальноосвітня школа I-III ступенів імені Івана Франка Яворівської районної ради Львівської області".

95. Опорний навчальний заклад "Рава-Руська загальноосвітня школа № 1 I-III ступенів" Жовківського району Львівської області.

96. Південна загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 в Харківському районі Харківської області.

97. Південний ліцей в Харківському районі Харківської області.

98. Плосківське навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад" в Броварському районі Київської області.

99. Прилбицька загальноосвітня школа I-III ступенів імені Митрополита Андрея Шептицького в Львівській області.

100. Пухівська загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.

101. Пухівська загальноосвітня школа I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
102. Руда-Крехівська загальноосвітня школа I ступеня Жовківського району Львівської області.
103. Святопетрівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 в Київській області.
104. Сокільницька загальноосвітня школа I-III ступенів ім. І. Я. Франка Пустомитівського району Львівської області.
105. Старосільська загальноосвітня школа I-III ступенів Пустомитівського району Львівської області.
106. Стрілечанська загальноосвітня школа I-II ступенів в Харківському районі Харківської області.
107. Тернівський навчально-виховний комплекс "Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)".
108. Філія Гоголівської загальноосвітньої школи I-III ступенів в Броварському районі Київської області.
109. Харківська загальноосвітня школа I ступеня № 176 Харківської міської ради Харківської області.
110. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 105 в Шевченківському районі міста Харків.
111. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 117 в Шевченківському районі міста Харків.
112. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 124 в Московському районі міста Харків.
113. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 129 в Шевченківському районі міста Харків.
114. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 138 в Московському районі міста Харків.
115. Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 в Московському районі міста Харків.
116. Харківська середня загальноосвітня школа I-III ступенів № 125 в Шевченківському районі міста Харків.
117. Харківська середня загальноосвітня школа I-III ступенів № 131 в Шевченківському районі міста Харків.
118. Харківська середня загальноосвітня школа I-III ступенів № 146 в Шевченківському районі міста Харків.
119. Харківська середня загальноосвітня школа I-III ступенів № 150 в Шевченківському районі міста Харків.
120. Харківська спеціалізована школа I ступеня № 177 в Московському районі міста Харків.
121. Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 50 в Шевченківському районі міста Харків.
122. Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 99 в Шевченківському районі міста Харків.
123. Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28 Хмельницької області.
124. Чорноморська загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Одеської міської ради.

125. Чорноморська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Одеської міської ради.

126. Чорноморський НВК "Спеціальна загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад компенсуючого типу" Одеської міської ради.

127. Яворівська загальноосвітня школа I ступеня в Львівській області.

Результати обстежень шкільних меблів, дидактичних матеріалів та комп'ютерного обладнання, придбаних за рахунок коштів субвенції та коштів місцевих бюджетів на умовах співфінансування для забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа"

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник – управління освіти Краматорської міської ради коштів

Місце обстеження – загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 11

Дата обстеження – вересень 2019 року

Встановлено: одномісні столи прямокутної конфігурації, які щільно примикають один до одного через відсутність належної площі навчальних кабінетів, що не дає можливості їх трансформувати для групової роботи, а також створити передбачені Концепцією НУШ осередки.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

- Головний розпорядник коштів** – відділ освіти виконкому Саксаганської районної у місті Кривий Ріг ради
- Місце обстеження** – Криворізька спеціалізована школа I-III ступенів № 74 Криворізької міської ради Дніпропетровської області
- Дата обстеження** – травень 2019 року

Встановлено: відсутність регулювання кута нахилу стільниці, підставок для технічних засобів навчання (ручок, олівців тощо), антивандального покриття.

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник коштів – управління освіти і науки Броварської міської ради Київської області

Місце обстеження – Броварська загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 3

Дата обстеження – липень 2019 року

Встановлено: відсутність регулювання кута нахилу стільниці та підставок для технічних засобів навчання (ручок, олівців тощо).

Головний розпорядник коштів – відділ освіти Києво-Святошинської районної державної адміністрації

Місце обстеження – Вишнівська загальноосвітня школа I-III ст.

Дата обстеження – липень 2019 року

Встановлено: двомісні столи прямокутної конфігурації без регулювання кута нахилу стільниці, підставок для канцелярського приладдя, вирізу у стільниці з боку, ближнього до учня.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник коштів – відділ освіти Яворівської районної державної адміністрації

Місце обстеження – Прилбицька ЗОШ I-III ст. ім. Митрополита А. Шептицького

Дата обстеження – червень 2019 року

Встановлено: одномісні столи прямокутної конфігурації, які щільно примикають один до одного через відсутність належної площі навчальних кабінетів, що не дає можливості їх трансформувати для групової роботи.

Головний розпорядник – відділ освіти Городоцької районної державної адміністрації коштів

Місце обстеження – Городоцька загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 3 ім. І. Блюка

Дата обстеження – липень 2019 року

Встановлено: одномісні столи прямокутної конфігурації, які щільно примикають один до одного через відсутність належної площі навчальних кабінетів, що не дає можливості їх трансформувати для групової роботи.

Головний розпорядник коштів – відділ освіти Жовківської районної державної адміністрації

Місце обстеження – Руда-Крехівська загальноосвітня школа І ступеня

Дата обстеження – червень 2019 року

Встановлено: відсутність регулювання кута нахилу стільниці парт; перегляд учнями 1 класу електронних підручників та навчальних програм на дисплеї ноутбука через не придбання проектора та екрана.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник коштів – відділ освіти Чорноморської міської ради

Місце обстеження – Чорноморський НВК "Спеціальна загальноосвітня школа І-ІІ ст. – дошкільний навчальний заклад компенсуючого типу"

Дата обстеження – липень 2019 року

Встановлено: вага учнівського столу більша за рекомендовану (до 10 кг) та конструкції шкільних меблів є німецькими.

Головний розпорядник коштів – КЗВО "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради"

Місце обстеження – КЗВО "Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради"

Дата обстеження – липень 2019 року

Встановлено: зберігання у складському приміщенні в заводській упаковці значної кількості фліпчартів, принтерів, паперу, що придбані за кошти субвенції.

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник – управління освіти і науки Сумської міської ради
коштів
Місце обстеження – Сумська загальноосвітня школа I-III ст. № 8
Дата обстеження – серпень 2019 року

Встановлено: одномісні столи прямокутної конфігурації, відсутність регулювання кута нахилу стільниці, підставок для канцелярського приладдя, вирізу у стільниці з боку, ближнього до учня.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник коштів – управління освіти адміністрації Шевченківського району Харківської міської ради
Місце обстеження – Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 50
Дата обстеження – серпень 2019 року

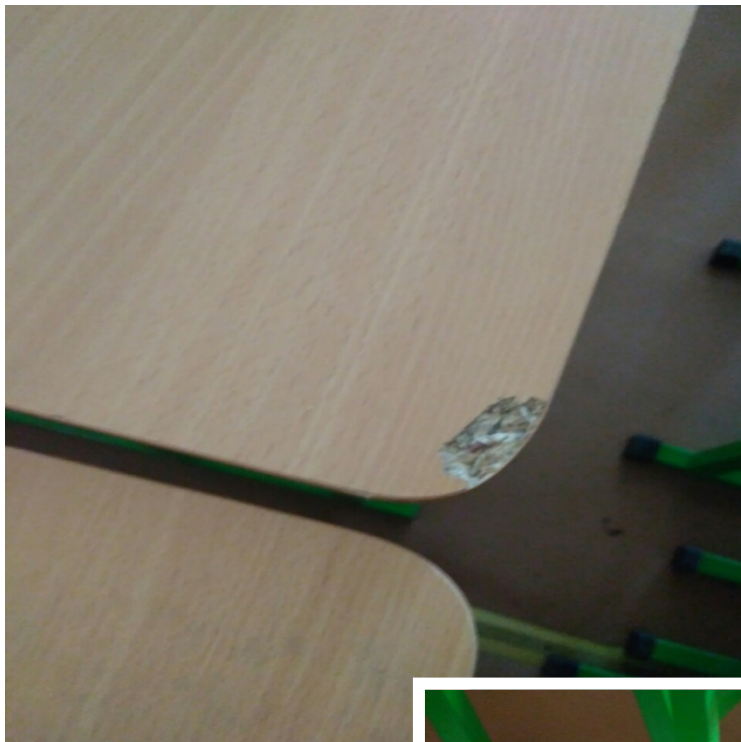
Встановлено: одномісні столи прямокутної конфігурації, відсутність регулювання кута нахилу стільниці, підставок для канцелярського приладдя, вирізу у стільниці з боку, ближнього до учня.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Головний розпорядник коштів – Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28

Місце обстеження – Хмельницьке навчально-виховне об'єднання № 28

Дата обстеження – липень 2019 року

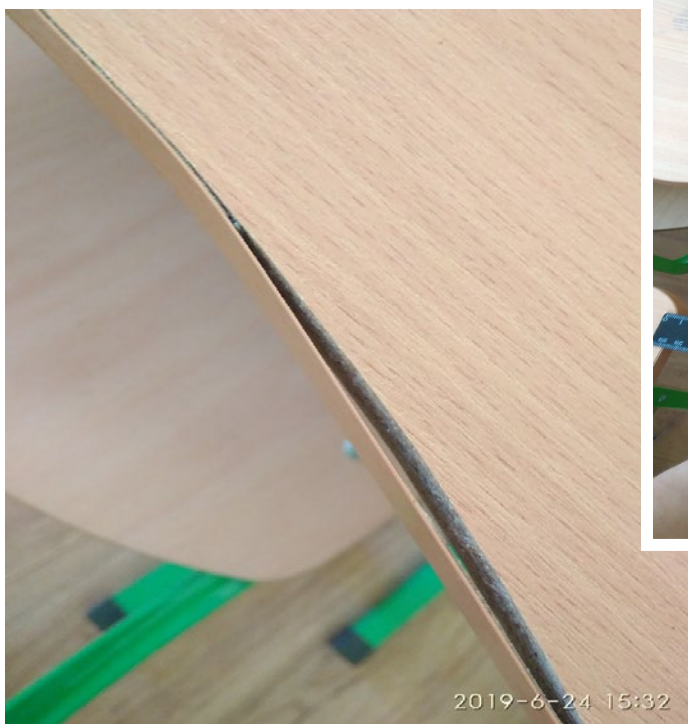

Встановлено: відсутність на стільницях столів та стільцях антивандального покриття, внаслідок чого на поверхнях деяких з них наявні пошкодження.

Головний розпорядник – управління освіти і науки Дунаєвецької міської ради коштів

Місце обстеження – Дунаєвецька загальноосвітня школа I-III ст. № 2

Дата обстеження – червень 2019 року

Встановлено: відсутність на стільницях антивандального покриття, внаслідок чого відбулося відшарування кромкової смужки столів; щільне примикання столів один до одного (ширина проходу менше 30 см, відстань між партами – 25 см) через відсутність належної площі навчальних кабінетів, що не дає можливості їх трансформувати для групової роботи.